

Directa

publicació quinzenal

Núm 387

Del 16/6 al 29/6 de 2015

2 €

www.directa.cat

Malgrat el discurs oficial sobre la desaparició del barraquisme, perviuen alguns assentaments

8-11

Entrevista a João Pina, autor d'un llibre sobre l'eliminació de dissidents a l'Amèrica Llatina

12-15

Diverses iniciatives fan front als discursos d'ultradreta amb accions originals i creatives

16-17

+SUPLEMENT:

/ RAUL SORIA

Condemnades per ser menors

Les joves i els infants tutelats per la Generalitat creixen en un sistema mercantilista i estigmatitzador. Els menors no acompanyats ocupen un circuit paral·lel arran del seu origen

PÀG 3-7

D Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
David Bou i Víctor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Maties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Roger Pelàez
Expressions
Oriol Fuster i Joan Gener
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Eloi Latorre
Audiodisuals
Sònia Calvó
Fotografia
Víctor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida
Correcció
Lasterisc
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Gestió web
Taliaios Koop.
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:

Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental

CONTACTES:

General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

En clau cooperativa

Una de les reunions
de formació
/ VÍCTOR SERRI

Comissió de cooperativització de la 'Directa'

@La_Directa

Per si no ho sabíeu, fa temps que el col·lectiu de la DIRECTA està treballant en clau cooperativa. Aquesta qüestió té a veure amb la distribució de tasques, les remuneracions, el destí dels recursos, la presa de decisions, la participació de les subscripores i del nostre entorn... Per posar fil a l'agulla i passar de les paraules als fets, vam constituir una comissió de cooperativització amb tres línies bàsiques de treball: recopilar informació sobre el sector, autoformar-nos i poder debatre amb coneixement de causa per arribar a constituir-nos com a cooperativa.

Una de les propostes que s'esbossen és fer una cooperativa mixta de treball i consum, en què comptaríem amb sòcies treballadores, sòcies consumidores (les que ens llegiu i sou el principal suport de la publicació) i sòcies col·laboradores. Per això hem organitzat diverses trobades, tant internes com externes, durant aquest últim any. Primer vam convidar les companyes de Maspúblic (cooperativa editora del web i revista mensual *La Mareja*) i el Col·lectiu Ronda, que ens van aportar algunes pinzellades sobre què significa per elles el cooperativisme, una de les famílies de l'economia solidària. Vam conèixer de primera mà com s'organitzaven, a quins reptes s'enfrontaven i quines solucions anaven aplicant. D'altra banda, també vam convidar algunes entitats del que podríem anomenar el nostre entorn solidari per explicar-los el pas endavant que, com

Algunes entitats del que podríem anomenar el nostre entorn solidari vam explicar-los el pas endavant que, com a col·lectiu, estàvem disposades a fer

a col·lectiu, estàvem disposades a fer. Cal dir que la idea de la cooperativa va tenir molt bona acollida.

Finalment, també vam organitzar una jornada de reflexió interna en la qual, a banda de qüestions organitzatives i formals de les cooperatives, també vam tractar aspectes ideològics, filosòfics i, fins i tot, emocionals d'aquesta aposta de futur per consolidar el nostre model comunicatiu. Tot aquest procés culminarà amb una posada en comú durant la propera assemblea general del col·lectiu. A Girona, els dies 4 i 5 de juliol, acabarem de donar forma a la proposta que estem cuinant entre totes.

PS: Donem les gràcies a totes les persones i col·lectius que, aquests últims mesos, ens han donat un cop de mà assistint a reunions, resolent (i plantejant) dubtes i, en definitiva, ajudant-nos a construir la nova DIRECTA cooperativa. ◀

FE D'ERRADES: Al número 385, l'autoria de la fotografia de la Indirecta és d'Alba Fernández; la de les fotografies de Miralls és d'Enric Català.

VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar? Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?

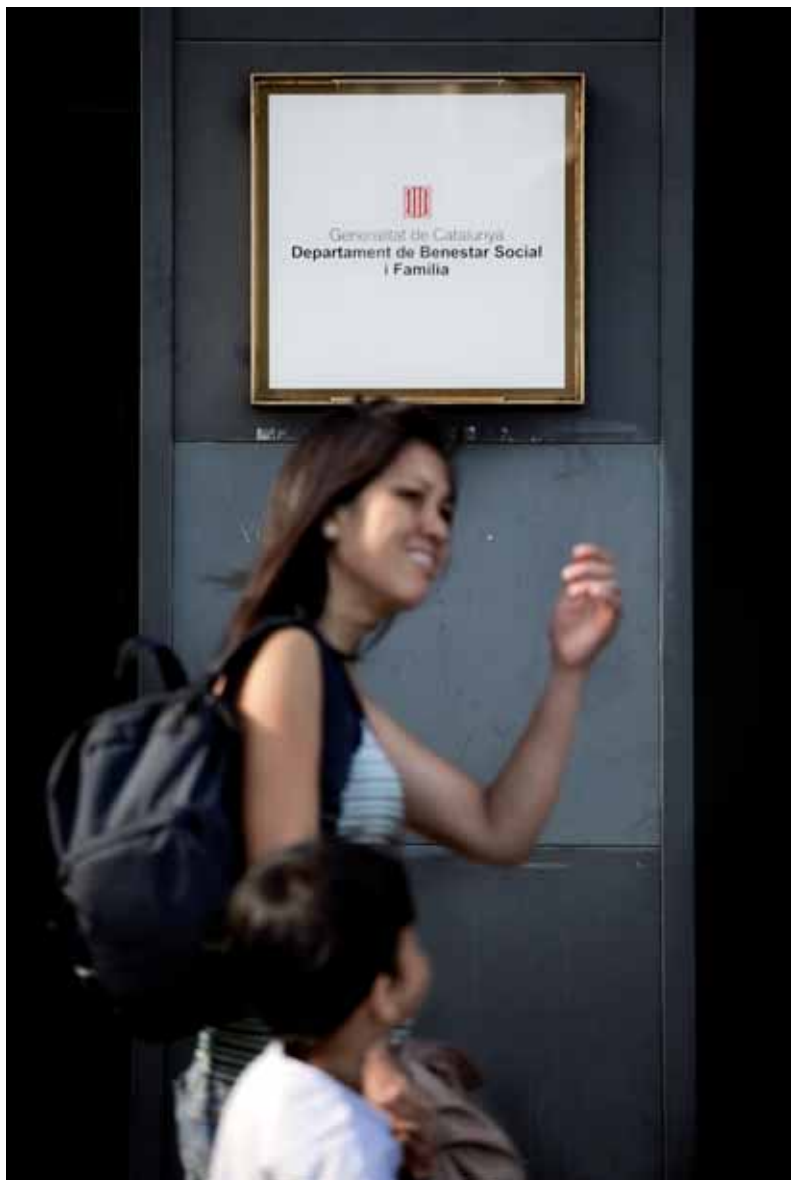
ESCRIU-NOS a directa@directa.cat **PARTICIPA!** #Directa387

El sistema català de protecció a la infància i l'adolescència, controlat per la DGAIA, transita cap a un model mercantilista gestionat per fundacions i institucions eclesiàstiques. Les treballadores del sector critiquen les retallades en els serveis i denuncien el maltractament institucional a què són sotmeses les menors. L'administració obvia l'interès general dels infants i promou un règim d'opacitat que invisibilitza les problemàtiques existents.

El mercantilisme s'imposa en l'atenció a la infància

Les "mesures d'eficiència" pactades entre la DGAIA i la FDAIA imposen un seguit de retallades que afavoreixen un canvi de model de la gestió pública a la gestió concertada

Fotografia de la seu del Departament de Benestar Social i Família / ROBERT BONET

Guille Larios

La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) és una estructura circumscrita dins el Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. S'encarrega de gestionar i exercir les tuteles i la protecció dels infants i adolescents en alt risc de marginació social o de desemparament. Actualment, està presidida per Mercè Santmartí i disposa d'una assignació pressupostària de 201 milions d'euros per l'any 2015.

L'entrada en vigor de la Llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, sumada al Pacte per a la infància a Catalunya signat el mes de juliol de l'any 2013, ha generat un nou marc legal i polític al voltant de les condicions de les treballadores i usuàries d'aquest sector. L'aplicació d'aquesta llei ha generat l'establiment de mesures de reestructuració per millorar l'eficiència en la gestió de l'atenció a la infància i l'adolescència i per concertar les places dels centres residencials que, fins aleshores, eren de gestió pública. Aquestes mesures van ser impulsades per l'acord entre el la DGAIA i la Federació d'Entitats d'Atenció i Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA), que exerceix de patronal sectorial.

La reestructuració que va provocar l'acord va topar amb les crítiques de treballadores i entitats com el col·lectiu Defensem l'Acció Social i Comunitària (DASC), que no consideren real l'acord perquè han quedat exclòs de la negociació entre la DGAIA i la FEDAIA, dues entitats que no representen la totalitat d'agents que formen el sector social. Manifesten que "no s'ha comptat amb les encarregades de l'atenció directa als menors ni amb els seus representants sindicals o els col·legis de professionals".

D'altra banda, DASC titlla el qualificatiu de "mesures d'eficiència" d'eufemisme, ja que, en realitat, es tractaria de retallades pressupostàries acordades entre la DGAIA i la FEDAIA per al sector social. Un sector que es troba immers en un canvi de model vinculat al context socioeconòmic de caire neoliberal, que actualment transita des d'una perspectiva de responsabilitat social vers les persones desprotegides cap a un model mercantilista basat en l'assistencialisme i la "caritat calmant" d'un Estat inversor.

Així, en un document difós per les xarxes socials i presentat al Síndic de Greuges el març de 2013, DASC va criticar les conseqüències que poden tenir aquestes retallades en la qualitat de vida de les persones menors i en les condicions laborals de les treballadores.

Retallades encobertes

De les principals mesures establertes en l'acord entre la FEDAIA i la DGAIA, destaca la prioritat de reforçar l'acolliment familiar (en família aliena o extensa) en detriment dels

[Continua a la pàgina següent >>>](#)

>>> Ve de la pàgina anterior

centres d'acolliment, els centres residencials d'acció educativa (CRAE), els centres de rehabilitació i educació integral (CREI) i les cases d'infants. Aquesta mesura ha estat criticada pel personal del sector. El Síndic de Greuges, Rafel Ribó, també ha expressat la seva preocupació per la possibilitat que "el foment de les adopcions de menors per part de famílies sigui imprudent, amb poc criteri i poc seguiment, perquè la Generalitat pugui estalviar en centres d'acolliment".

En segon lloc, es prioritza la unificació de mòduls (quantitat econòmica anual assignada mitjançant subhastes públiques) per a tots els CRAE concertats. Aquesta mesura es percep com a negativa, ja que "tendeix a la baixa -pels barems econòmics de la subhasta- i no té en compte la idiosincràsia dels menors ingressats a cada recurs o centre; per exemple, en el cas de desplaçaments d'algunes menors cap a centres mèdics o per cobrir necessitats mèdiques que es troben fora de la zona". També s'ha criticat la inestabilitat que pateixen les menors en funció del centre on vagin destinades, ja que els centres de la DGAIA tenen més bones condicions materials i de recursos que els de gestió delegada, amb un sense ànim de lucre, que no tenen assignat un mòdul específic. Des de DASC, es destaca el risc que aquests mòduls acabin recaient en empreses no especialitzades, sense experiència o compromís social corporatiu en el sector social, que es podrien lucrar gestionant els centres mitjançant aquestes assignacions.

Finalment, DASC expressa el seu rebuig davant la supressió del mòdul mèdic-educatiu, que assignava una quantitat de 25 euros mensuals per infant per garantir les necessitats no cobertes: tractaments de salut dental, ulleres, audiòfons, etcètera.

Retrocés en les condicions d'usuàries i treballadores

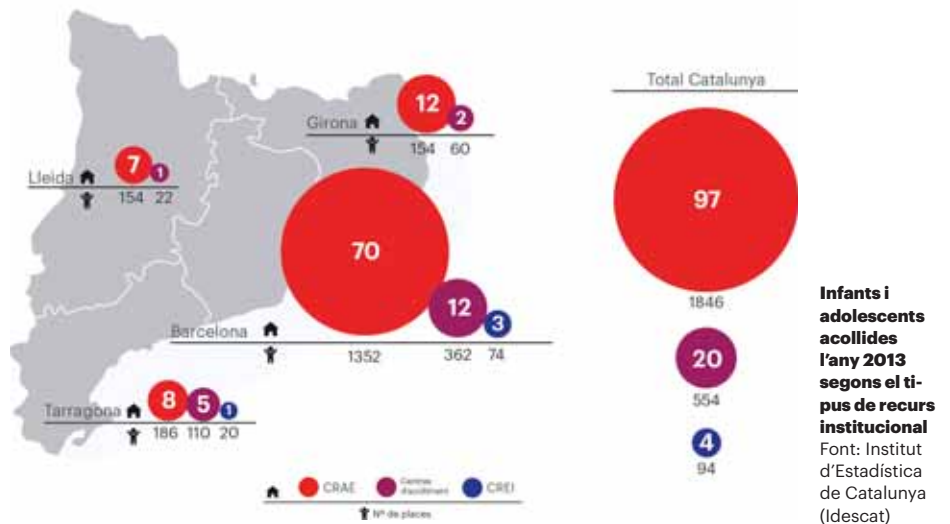
Tal com apunten DASC i altres testimonis de treballadores i educadores de centres, que prefereixen mantenir l'anonimat: "Aquestes retallades empijoren les condicions laborals, ja que impliquen més esforç i dedicació professional i emocional per reduir les deficiències dels centres. Acabes fent moltes més hores, sovint jornades de catorze hores; la gent es crema i marxa. No es respecten les ràtios d'educadores/infants, no es cobreixen les baixes o permisos i, a més, el conveni d'acció social no millora. Cobrem el mateix que fa disset anys". Totes elles coincideixen que aquestes mesures generen un deteriorament en les condicions de vida de les menors i denuncien que es produeix una situació de precarització del personal que es tradueix en un augment de la temporalitat i dificulta la vinculació i l'arrelament amb l'infant. D'altra banda, l'eliminació d'activitats extraescolars obstaculitza l'extensió d'una xarxa social aliena al centre i la reducció de despeses en serveis quotidians bàsics afecta les condicions materials de les internes.

"La roba, les joguines o les ulleres provenen de donacions, d'educadores o de segona mà arran de la supressió de mòduls educatius. Per completar els menjars, es recorre al Banc d'aliments", denuncia una treballadora amb una àmplia experiència en el sector. ◀

Mercè Santmartí, directora general de la DGAIA / GENCAT.CAT

L'ingrés d'infants en centres creix tot i el gir per prioritzar l'acolliment familiar

Segons l'últim informe del Síndic de Greuges sobre drets dels infants a Catalunya, publicat el mes de maig de 2014, hi ha més de 7.000 persones menors sota mesures de protecció de la DGAIA. De totes elles, 2.700 es troben als diferents tipus de centres de justícia juvenil. Aquests centres es classifiquen en: centres residencials d'acció educativa (CRAE), centres residencials d'educació intensiva (CREI) i centres d'acolliment. La DGAIA també disposa d'alguns pisos assistits, que acullen jovent d'entre 16 i 21 anys amb l'objectiu de facilitar la seva emancipació.

Segons l'informe del Síndic, "tot i el caràcter prioritari que estableix la llei de l'acolliment familiar, això no es tradueix en el sistema de protecció, atès el baix pes que té aquesta mesura de protecció a Catalunya i per la tendència creixent que ha experimentat l'acolliment residencial durant la darrera dècada". En relació amb l'any 2002, actualment hi ha més infants atesos en l'àmbit residencial que en acolliment familiar.

El total d'infants sota tutela de la DGAIA ha passat d'un 30,8% a un 38,5%.

Tipus de centres

CRAE: són els majoritaris a Catalunya, 100 centres amb prop de 2.000 places. Hi resideixen persones menors tutelades per motius com, per exemple, negligència del pare o la mare o orfanat. Algunes instal·lacions són de titularitat de la mateixa DGAIA i d'altres pertanyen a entitats d'iniciativa social que han guanyat concerts amb l'administració pública. Alguns d'aquests centres són llars d'infants per totes les edats i altres acullen usuàries d'entre 14 i 18 anys; alguns fan separació per gènere i altres són mixtos.

CREI: tracten els problemes de conducta, salut mental o toxicomanies greus. També se'ls qualifica de centres terapèutics. A Catalunya, n'hi ha quatre amb prop de 100 places. Aquestes instal·lacions han rebut nombroses acusacions per maltractaments i denúncies de les menors i de les treballadores, que consideren que els infants estan "excessivament medicalitzats". Centres com Els Castanyers, a Palau-solità i Plegamans, allotgen el jovent que

els equips tècnics consideren "més conflictiu" i disposen d'habitacions de contenció o cel·les d'aïllament. Segons la DGAIA, "tenen com a objectiu donar resposta educativa i assistencial a aquests infants i adolescents, per la qual cosa disposen de mesures estructurals de protecció per a la guarda i l'educació". Són espais hermètics d'on els infants gairebé no surten; fins i tot tenen escola dins el centre.

Centres d'acolliment: són residencials per a l'atenció immediata de menors separades del seu nucli familiar, a les quals s'interneja per elaborar el diagnòstic de la situació i determinar les mesures que cal aplicar. És el primer pas d'urgència durant la tramitació del cas. En aquest tipus d'instal·lacions, com Mas Pins i Estrep, és on trobem la majoria de persones menors no acompanyades. Posteriorment, haurien de ser derivades cap a un altre espai. Segons afirma el Síndic al seu informe, el nombre d'infants menors de sis anys residents en centres a l'espera d'acolliment en una família aliena era de 153. A Catalunya, hi ha vint centres d'acollida amb 554 places. També disposen de sales de contenció. **G. L. / DAVID BOU**

Conflictes laborals i petges franquistes en l'atenció a menors

Entitats com la Fundació Mercè Fontanilles o la Fundació Filles de Maria Auxiliadora acumulen denúncies i polèmiques per les condicions deficientes que ofereixen a treballadores i infants

Guille Larios

Els nous barems economicistes que regulen l'assignació dels concursos públics (els criteris econòmics suposen un 65% de la puntuació) per a la gestió dels centres de menors han afavorit les intencions lucratives d'empreses privades i religioses. Aquestes empreses no tenen un interès social corporatiu en l'atenció a la infància, sinó que aposten per un nínxol de mercat amb rendibilitat i conceben els infants com a inversions, tal com es desprèn dels seus currículums de retallades. Durant els darrers anys, diverses usuàries, famílies i col·lectius han interposat denúncies, que han visibilitzat les males praxis de gestió (inclosos casos de corrupció) de diversos centres.

Fundacions sota sospita

A Catalunya, la major part de la gestió dels centres recau en poques empreses. Entre elles, destaquen les cooperatives Eduvic o Suara, la Fundació Pere Tarrés (dins el Moviment de Centres d'Espai Cristians Catalans, MCECC) o la Fundació Mercè Fontanilles, totes elles amb maneres de treballar molt diferents. Aquesta darrera fundació acumula diverses denúncies i conflictes tant amb usuàries com amb professionals i antigues treballadores. Els motius són l'impagament d'endarreriments, l'incompliment del conveni d'educació i l'intent de suprimir els plusos de nocturnitat. En aquests dos últims casos, el Tribunal Suprem i el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) han donat la raó a les demandes sindicals.

La Fundació Mercè Fontanilles va ser denunciada per l'extint col·lectiu de defensa dels drets dels infants DRARI per la gestió d'un brot de grip A l'any 2009 al centre El Bosc, a Barcelona. I va gestionar el polèmic CRAE Vilana fins que la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) el va clausurar per "manca d'espai i instal·lacions inadequades i obsoletes". El servei es va traslladar a una fundació anomenada Ciutat i Valors, que presumptament hauria operat amb el mateix compte bancari i hauria traspasant treballadores de la Fundació Mercè Fontanilles. La mateixa entitat va acomiadar el president del comitè d'empresa, Ernest Mascort Boix, després de aquest denunciés la mala gestió del centre mitjançant una carta dirigida a la direcció: la fundació va ser obligada a readmetre Boix i va haver de reafirmar la llibertat d'expressió de la representació sindical.

Una altra empresa denunciada pel col·lectiu DRARI va ser l'Associació per a la Promoció i la Inserció Professional (APIP), coneguda per la polèmica gestió del CRAE d'Aclor, clausurat arran del mateix cas de grip A que El Bosc. Es tractava d'una nau industrial que, segons treballadores del centre, servia de "magatzem de nens i no complia cap condició mínima d'habitabilitat ni de seguretat. Va funcionar durant nou anys al marge de la legalitat vigent". Actualment, APIP es dedica a fer tallers ocupacionals i hauria rebaixat un 40% les nòmines de les seves treballadores.

Centres de gestió religiosa

A Catalunya, hi ha diferents centres de menors concertats gestionats per organitzacions religioses que també han generat polèmiques i denúncies els darrers anys. És el cas del CRAE

Edifici que acull la seu de la Fundació Mercè Fontanilles a Barcelona

Montserrat, a Cerdanyola del Vallès, gestionat per la Institució Secular de la Cruzada Evangélica, una de les ordres que gestionava les presons del franquisme. Aquesta entitat, fundada pel sacerdot diocesà Doroteo Hernández Vera, capellà major de presons durant la Guerra Civil al bàndol colpista, va emprar un grup de dones joves d'Acció Catòlica per "reevangelitjar i readaptar socialment" les classes populars i les recluses "a través del treball, la instrucció i l'assistència espiritual", especialment vers les dones preses per raons polítiques, prostitució, adulteri o avortament.

D'altra banda, la Fundació Filles de Maria Auxiliadora ha estat sancionada amb 5.000 euros per incomplir la legislació en matèria d'horaris i conciliació de la vida personal i laboral. El cas està pendent de judici. Aquesta vinculació dels centres amb l'Església és una herència històrica del franquisme, que va delegar la gestió dels primers serveis tutelars i d'acollida de menors de l'Estat i de Catalunya a institucions religioses. Aplicant la idea que la criatura és un subjecte vulnerable que ha de ser cuidat i objecte de caritat, aquestes entitats van aplicar uns criteris assistencialistes, d'adoctrinament i de disciplina que han perdurat fins avui. A diferència de les cooperatives del sector, els centres religiosos tenen capacitat econòmica per suportar els retards de la DGAIA en els pagaments gràcies als grans capitals de reserva derivats del suport vaticà. ♦

El centre residencial d'acció educativa d'Aclor va ser clausurat després d'un brot de grip A: es tractava d'una nau industrial que, segons les seves treballadores, "servia de magatzem de nens"

Infants i migrants: discriminació per partida doble

El sistema d'atenció a la infància ubica les menors nouvingudes que han migrat sense referents adults en un circuit paral·lel

David Bou
@dvdbou

El circuit d'entrada d'aquestes adolescents al sistema de protecció és diferent al que segueixen les menors amb nacionalitat espanyola

Les educadores tenen l'obligació de trucar a la policia, que els porta a la comissaria per procedir a la seva identificació

La Fiscalia de Menors les deriva a un hospital on se'ls practiquen les qüestionades proves osteomètriques, que determinen la seva edat

Menors no acompanyats (MNA) és el terme jurídic que actualment s'utilitza per referir-se a aquells infants menors de divuit anys que han emigrat a l'Estat espanyol sense la tutela d'una persona adulta. Aquest terme, però, ha patit diverses modificacions durant els darrers anys i, encara avui, suscita recels entre les expertes i treballadores del sector, que consideren que "cosifica i homogeneïtza" una realitat més complexa. Majoritàriament, són nois, adolescents i de nacionalitat marroquina, tot i que no es disposa de dades oficials que ho verifiquin, bona mostra de l'opacitat que impera en el sistema de protecció a la infància. Tanmateix, també hi ha xavals d'origen subsaharià, algerians, pakistanesos i de Bangla Desh, malgrat que la seva presència no deixa de ser minoritària.

Aquests infants nouvinguts han emprès el seu procés migratori sense l'acompanyament d'una persona adulta i, una vegada arriben a Catalunya, es troben sols al territori. El seu circuit d'entrada al sistema de protecció és diferent al dels menors amb nacionalitat espanyola. Encara que el seu primer contacte amb l'administració pública sigui a través de serveis socials, el cos de Mossos d'Esquadra sempre intervé quan es té coneixement de la seva situació. Les educadores tenen l'obligació de trucar la policia, que els porta a la comissaria per procedir a la seva identificació com a pas previ al trasllat a la Fiscalia de Menors. "Han de venir de paísà, però quasi sempre vénen d'uniforme", afirma Núria Empez, antropòloga i educadora social que treballa en aquest àmbit des de fa anys. Els nois no van a la comissaria en condició de detinguts, però poden estar-hi hores fins que són traslladats, amb un vehicle policial, a les dependències judicials: "Imagina un nano que no parla l'idioma, que ve aquí i la policia se l'emporta".

Un cop a la Fiscalia de Menors, aquesta els deriva a un hospital per sotmetre'ls a les àmpliament qüestionades proves osteomètriques, que serviran per determinar la seva edat i establir si entren al sistema de protecció a la infància o, com a majors d'edat, queden sota l'empareda de les lleis d'estrangeria. Aquesta situació evidencia la contradicció de la legislació espanyola amb els MNA. Per una banda, aquests nois són migrants amb una situació administrativa irregular i, per l'altra, com a menors d'edat, haurien de ser inclosos al sistema de protecció a la infància o acollits per una família. Aquest xoc entre dos marcs legislatius contraposats, un pretresament punitiu i exclou-

Adolescents d'origen marroquí fugen o són expulsats del sistema de protecció de menors a Melilla / ROBERT BONET

ent i l'altre presumptament garantista i integrador, ha propiciat que, dins el mateix sistema de protecció a la infància, es construeixi un sistema discriminatori paral·lel pels MNA.

Diverses educadores, que prefereixen mantenir el seu anonimats per por de patir represàlies, afirmen que moltes vegades s'amenaça els infants de retornar-los al seu país d'origen. "Si no et portes bé et tornarem" és una de les frases més repetides. La repatriació de menors és il·legal, però no ho és la reagrupació familiar. Abans, es retornaven menors als seus països per fer reagrupaments, però la majoria d'aquests estats no comptaven amb un sistema de protecció garantista. Davant la impossibilitat de fer un seguiment als infants una vegada es duia a terme la devolució en frontera i els menors es posaven en mans de la policia, es va deixar d'utilitzar aquest procediment: els retorns es feien sense garanties i van ser denunciats per diverses ONG fins que es va aconseguir canviar la legislació. Actualment, ja no es repatrien menors, però sí que es paguen bitllets de tornada als països d'origen o a la resta d'Europa a alguns MNA quan fan els divuit anys.

Centres per a menors migrants

Quan es determina que l'infant és menor d'edat, aquest és traslladat a un centre d'acollida. Gaudí, Miralpeix, Mas Pins o Estrep són macrocentres que tenen un mínim de vint places, però poden arribar a la seixantena i es consideren instal·lacions de primera acollida. Tots els MNA entren al circuit de protecció

a través d'aquests equipaments, que solen ser antigues comunitats terapèutiques o cases de colònies aïllades de nuclis urbans. Molts d'ells tenen sala de contenció per tancar els infants quan es considera que s'han portat malament. Les educadores denuncien que es tracta d'un sistema que "barreja un centre educatiu amb una presó o un centre de salut mental".

L'entorn no facilita l'aprenentatge de l'idioma degut a que, en disposar d'educadors del seu país d'origen, els infants no el necessiten per comunicar-se. Es relacionen amb companys que tenen un perfil similar, no fan vincle al territori i no se'ls prepara per un futur emancipat perquè disposen d'una infraestructura que cobreix totes les seves necessitats bàsiques i no els exigeix aprendre a administrar la seva vida amb autonomia. El sistema es meritocràtic i, si algun noi surt d'aquest circuit, ningú no se'n fa càrrec: "Si el nano es fuga, s'envia un fax a Mossos i a la DGAIA dient que s'ha fugat, però tampoc se'l va a buscar", confessa Empez.

A priori, en aquests centres, s'estudia la seva situació i es decideix si es declara el desemparament de l'infant. Un cop fet aquest pas, se l'hauria de derivar a un altre tipus de recurs, però hi ha menors que es passen fins a tres anys sense accedir a un centre més petit i residencial. "La DGAIA diu que no són centres exclusius de MNA perquè també hi ha nois amb nacionalitat espanyola", explica Empez, que al seu torn afirma que aquests últims suposen una xifra ínfima respecte als infants migrants i que la majoria són nanos amb problemes de salut

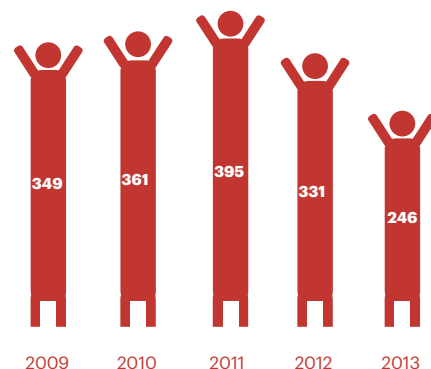
mental greus que haurien de ser atesos a altres espais. "Els darrers cinc anys, han incorporat autòctons per justificar que no són centres per estrangers", assegura l'antropòloga, que afegeix que la DGAIA apel·la a un criteri "culturalista" per ubicar tots els menors migrants en les mateixes instal·lacions.

Sense permís de treball

L'Estat té l'obligació de documentar aquests infants abans que es compleixin nou mesos des de la seva entrada al sistema de protecció. El primer pas és empadronar-los per fer-los el passaport i poder accedir a un NIE (Número d'Identificació d'Estrangers). Quan surten dels centres, els menors es converteixen en l'únic grup que, amb l'actual llei d'estrangeria, rep un permís de residència sense permís de treball. El permís de residència els permet romandre al territori estatal, però la manca de permís de treball els impossibilita buscar feina i accedir a un contracte laboral, fet que els aboca a una situació d'extrema vulnerabilitat quan compleixen els divuit anys.

Una vegada assolida la majoria d'edat, han de demostrar mitjans de vida per renovar el permís de residència; això significa que necessiten acreditar uns ingressos de 530 euros mensuals, llindar on se situa actualment l'IPREM (indicador públic de renda d'efectes múltiples), índex estatal que s'utilitza com a referència per a la concessió d'ajudes públiques. Si fa més de dos anys que estan empadronats, se'ls pot tramitar la PIRMI (renda mínima d'inserció) i, per la seva banda, la DGAIA ofe-

Evolució del nombre de MNA dins el sistema de protecció a la infància de Catalunya

Dades extretes de la tesis doctoral "¡Solo valiente! Los menores que migran solos de Marruecos a Catalunya" de Núria Empez Vidal

La DGAIA barreja menors de nacionalitat espanyola amb problemes de salut mental i menors migrants per negar que hi hagi centres exclusius per a aquest últim col·lectiu

reix un ajut de 610 euros amb la condició que acumulin tres anys tutelats. Tot i això, com que la majoria de xavals arriben a Catalunya amb setze o disset anys, queden automàticament exclosos d'aquest darrer ajut. També hi ha l'opció d'entrar a pisos d'emancipació, però, a la pràctica, aquestes instal·lacions són per un petit grup dels que fan els divuit anys.

Aquest cúmul de factors provoca que la gran majoria de menors sota la tutela de la Generalitat surti del sistema de protecció en complir la majoria d'edat i es quedi al carrer sense recursos. Molts d'ells es veuran abocats a cercar formes de subsistència que els condemnin a la presó, d'altres acabaran al CIE i, en molts casos, completaran el seu períple sent expulsats de l'Estat des d'algun d'aquests centres de privació de llibertat. El sistema de protecció els haurà deixat una empremta de per vida. ◀

/ R. B.

El repunt del barraquisme

L'últim informe de la Generalitat constata que, a Catalunya, hi ha un mínim de 12.435 persones vivint en "allotjaments no adequats". A la ciutat de Barcelona, hi ha 438 persones censades en barraques i naus abandonades

Barraca a l'avinguda
Can Fontanals de
Sant Cugat del Vallès
/ BRAIS G. ROUCO

Joan Mas Autonell

El discurs oficial situa el final d'aquest fenomen a l'època de preparació dels Jocs Olímpics, però no ha acabat de desaparèixer

L'economista Guillem Fernández creu que la xifra de persones afectades ha augmentat amb la crisi i l'onada de desnonaments

A Barcelona, el discurs polític oficial planteja el barraquisme com una problemàtica que es va eliminar definitivament amb l'enderrocament de l'últim assentament durant l'època de preparació dels Jocs Olímpics. No obstant això, es tracta d'un fenomen que no ha acabat de desaparèixer: tant a la capital catalana com a la resta de Catalunya, es continuen aixecant cases d'autoconstrucció, habitades per gent que pateix unes condicions de vida molt precàries.

Des de l'esclat de la crisi econòmica, els agents socials indiquen que el nombre de camps de barraques han augmentat de manera exponencial. Tanmateix, les institucions catalanes no recopilen dades que puguin ajudar a tenir una visió global de la situació: l'últim informe de la Generalitat en què apareixen informacions aprofundides sobre el barraquisme és de 2009.

Segons les classificacions establertes per la Generalitat, les construccions precàries s'emmarquen dins la definició d'habitatge inadequat, que inclou els casos de persones que viuen en estructures temporals -és a dir, caravanes i barraques d'autoconstrucció-, en habitatges impropis i en situacions d'amuntegament. L'ambigüitat del terme -massa rebuscat per encabir-hi tres problemàtiques tan greus- no ajuda les treballadores socials a encarar cap de les qüestions com voldrien.

La crisi econòmica ha fet augmentar el barraquisme?

El barraquisme és un dels fenòmens d'exclusió social residencial més extrem que es viu avui dia. Segons el Pla Territorial Sectorial d'Habitatge, l'estudi impulsat el 2009 per la Secretaria d'Habitatge del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat, l'any 2008 hi havia 12.435 persones vivint en allotjaments no adequats al conjunt de Catalunya. En el cas de Barcelona, les dades són més concretes: a la ciutat s'hi van recomptar uns 438 barraquistes. "Tot i que els càlculs són orientatius de la realitat, el més probable és que, a hores d'ara, la xifra de persones afectades hagi augmentat en gran mesura per les conseqüències de la crisi econòmica i l'onada massiva de desnonaments", comenta l'economista especialitzat en qüestions d'exclusió residencial Guillem Fernández a la DIRECTA.

Generalment disperses, amagades entre tanques en descampats abandonats i enquistades enmig del batibull de la

gran ciutat, l'existència de barraques a Barcelona passa desapercebuda per a moltes de les seves habitants. No obstant això, entre molts altres indrets, s'han trobat referències de casetes d'autoconstrucció a l'Eixample, a les muntanyes de Montjuïc i Collserola, al Parc del Putxet i el de la Creueta del Coll, al barri del Poblenou, a Sant Martí de Provençals i, en especial, a la zona que havia de ser el paradigma de la Barcelona de la Smart City, el 22@.

El fet d'habitar en construccions precàries també ha causat desgràcies. L'abril de 2012, quatre persones d'origen romanès van morir arran de l'incendi que es va declarar a l'interior d'una cabana ubicada a un terreny en desús situat al costat de l'antic recinte fabril de Can Ricart. A les fotografies del sinistre, de no gaire lluny, es veu relluir l'edifici del luxós Hotel Melià Sky, un dels immobles moderns més emblemàtics del 22@.

Desatenció a la llei i manca de voluntat política

El 2009, l'informe del Departament de Medi Ambient i Habitatge va posar sobre la taula una sèrie de propostes fetes per gairebé dos-cents municipis amb l'objectiu de buscar solucions a l'existència de situacions d'infrahabitatge i mal allotjament. Entre altres peticions, requerien l'increment dels recursos municipals o una millora de la política d'habitatge per afrontar les dificultats que patien. La Generalitat, però, no va prendre gaires mesures al respecte.

Pel que fa a les necessitats residencials, les institucions catalanes tampoc no han tingut gaire en compte les regulacions establertes. La Llei 18/2007 del dret a l'habitatge té un apartat de solidaritat urbana que dissenya tot un seguit de polítiques socials per solucionar les mancances d'allotjament. Les disposicions de l'Article 73 van encaminades a aquesta direcció: determinen que, en un termini de vint anys, els municipis de més de 5.000 habitants i les capitals de comarca haurien de disposar d'una quantitat mínima d'habitatge social que representés un 15% del total de residències existents. Tanmateix, vuit anys després de l'aprovació de la llei, les polítiques encaminades a crear habitatge social brillen per la seva absència. ◀

Els assentaments reneixen a l'àrea metropolitana

Fent una ruta pel Vallès i el Barcelonès, es constata l'existència de campaments de barraques a Rubí, Sant Cugat del Vallès, la vall del riu Ripoll, el turó de Montcada i diversos solars i fàbriques abandonades del districte de Sant Martí de Barcelona

L'assentament al costat del castell de Rubí suma una trentena de barraques / BRAIS G. ROUCO

L'assentament al costat del castell de Rubí té petits camins que separen les barraques amb palets i somiers / BRAIS G. ROUCO

J. M. A.

Mentre Barcelona suporta una pressió urbanística i policial forta, fora del seu terme municipal, els controls s'alleugereixen. A la segona corona metropolitana, el barriquisme és més estès i es fa més evident. La DIRECTA ha recorregut alguns racons del Vallès Occidental per conèixer la situació de primera mà.

Als afores de la ciutat de Rubí, molt a prop del castell i rere la via per on passen els Ferrocarrils Catalans, s'acumulen una trentena de barraques d'autoconstrucció al marge d'un turonet. Només es pot accedir a la zona a través d'un túnel i un camí de sorra estrets que passen per sota la via. Les casetes estan repartides desordenadament entre parcel·les d'hortets, arbres fruiters, canyes i matolls. A molts d'aquests trossos, hi ha tomaqueres plantades i fins i tot bestiar. De fons, sentim el cant d'un gall i també veiem alguna cabra. Les construccions estan fetes de manera enginyosa, amb tot tipus de materials reciclats. Moltes de les barraques s'aixequen amb tauletes de fusta, palets, estructures metàl·liques, tanques d'obra, plàstics i lones tèxtils. Algunes també tenen el sostre cobert amb teulades d'uralita.

L'assentament és silenciós: sembla que hi ha gent, però que ningú no es vol deixar veure per no revelar la seva identitat. Finalment, coneixem en Mohammed, un veí d'origen magrebi que fa cinc anys que viu allà. Explica que, abans, residia en un pis del centre de Rubí, però, des que es va quedar sense feina, es va haver de traslladar a l'assentament. Li agradaria tornar a tenir una residència pròpia, però, per ara, no té diners per cobrir-ne les despeses. Tanmateix, la parcel·la on viu no li surt

gratis: diu que paga 70 euros de lloguer anuals a un administrador de finques del carrer Major de la ciutat.

Més endavant, resseguim -amb cotxe- una carretera que va pel costat de la riera de Rubí, en direcció a Les Fonts. En un punt de la llera, hi ha un altre nucli amb més d'una desena de barraques. Passem de llarg i, poc temps després, entrem en un barri on el primer a trobar-hi és una casa vella i abandonada. Els totxos de color ataronjat que tapen tots els accessos a l'immoble estan deteriorats i enfosquits per les humitats. Al voltant de la casa, es respira deixadesa. Continuem la ruta: accedim a l'autopista AP-7 i ens desplacelem fins a l'avinguda de Can Fontanals, als afores de Sant Cugat del Vallès. Just al costat d'uns edificis d'oficines moderns i sofisticats, hi ha un petit assentament de casetes d'autoconstrucció, situat una mica més amunt d'un altre descampat ple de caravanes on també hi viu gent.

Se'ns ha fet tard i encarem el camí de retorn a Barcelona a través de la vall del riu Ripoll. Des de l'autovia, es veuen unes quantes barraques més al turó de Montcada. A l'altra banda del turó, a la zona de Vallbona, també se n'observen unes quantes des de la distància. Per últim, entrem a Barcelona per anar al Poblenou i confirmar les últimes referències que tenim. Al carrer Joan d'Àustria cantonada amb Almogàvers, en un solar amagat entre dos edificis i una tanca, hi ha un petit assentament amb quatre o cinc casetes d'autoconstrucció. A dues passes d'allà, hi ha un establiment ben conegut, la sala Razzmatazz. Tot plegat, però, només és una visió superficial. Tornem a casa amb la certesa, això sí, que allò que hem vist no són casos aïllats, sinó que hi ha molts més nuclis de barraques dispersos i amagats que encara no sabem que existeixen. ♦

Restes de la barraca on va morir el 'senyor Sol' / ORIOL CARBÓ

El cas del 'senyor Sol'

El darrer 26 d'abril, poc abans de la mitjanit, els bombers de Cerdanyola van rebre un avís per anar a treure el cadàver d'una persona al carrer Riu Sec. Es tracta d'una zona semiurbana del municipi on no hi passa gaire gent, envoltada de canyes i males herbes. Des del carrer asfaltat on van poder aparcar, els bombers es van haver d'endinsar en un camí de 30 metres entre matolls fins a trobar una barraca. A dins, hi havia el cos d'un home en un estat avançat de descomposició. Segons explica Oriol Carbó, caporal del Cos de Bombers que va intervenir en l'operació per aixecar el cadàver, la notícia no va transcendir a cap mitjà de comunicació. Molt afectat per aquell episodi, Carbó va redactar un article, que ens ha fet arribar, en què diu: "Després de fer el servei, aquesta vegada, em costa passar pàgina (...) El que fem els bombers és oblidar ràpid per protegir-nos, passar pàgina. Però, amb l'oblit, tapem i amaguem. Amaguem allò que a la immensa majoria de nosaltres ens molesta, a la consciència i a l'estómac (...) En aquell moment, no vaig preguntar com es deia aquell home a la policia. Per això ara li dic senyor Sol, tot i que, ara, m'agradaria anomenar-lo pel seu nom (...) Sense viure aquestes situacions no ens en fem la idea, no prenem consciència; i la pobresa és només una paraula que ens queda lluny o que amaguem tots aquells que tenim la sort de no patir-la".

"El senyor Sol malvivía en un estat de deshumanització i indignitat extrem. Hi ha molts més senyors Sol al costat de casa. Desitjaria no haver d'anar a recollir les restes de cap altre senyor Sol en aquest estat mai més", conclou el bomber amb un to emotiu i, alhora, contundent. Conclou que, "com a administració pública" però també "com a persones", assumim responsabilitats i "no mirem cap a un altre cantó". "Ara, ja he reflexionat i, ara, què farem al respecte?", és la pregunta final que es fa el caporal dels Bombers al seu article.

"Es preocupen més de la pedra que de les persones"

Parlem amb Mercè Tatjer, doctora en geografia per la Universitat de Barcelona. Estudia el fenomen del barraquisme des de fa quaranta anys. Va ser una de les impulsores de l'exposició 'Barraques / Bcn' al Museu d'Història de Barcelona

Assentament a la plaça d'Àngel Pestaña, a Nou Barris (Barcelona) / PATRONAT MUNICIPAL DE L'HABITATGE

Jesús Rodríguez
@albertmartnez

L'exposició *Barraques / Bcn* del Museu d'Història de Barcelona va marcar un abans i un després en la preservació de la memòria dels milers de persones que, al llarg del segle xx, han viscut en barraques a la ciutat de Barcelona. A principis del segle passat, la ciutat acollia 98 campaments de dimensions petites, que sumaven un total de 6.000 barraques, segons recull el llibre *Los Adueres de Barcelona* (Impremta La Ibérica, 1929). El punt àlgid de l'extensió d'aquesta *ciutat informal* va arribar a finals de la dècada dels 50. En aquest període, es calcula que entre 70.000 i 100.000 persones -un 7% de la població del municipi- residien a 20.000 barraques distribuïdes en una quinzena d'assentaments. El Somorostro, el Camp de la Bota i rere Cementiri a la línia litoral; Jesús i Maria, Can Tunis, Poble Sec, Can Valero, Les Banderes i Tres Pins a la muntanya de Montjuïc; la Perona a l'actual estació de la Sagrera; la Diagonal i Santa Gemma al lateral muntanya de l'actual plaça de Maria Cristina; l'Hospital de Sant Pau, Raimon Casellas, Francesc Alegre i Els Canonos als contraforts de la muntanya del Carmel, i Santa Engràcia a la plaça d'Àngel Pestaña de Nou Barris.

La construcció dels grans polígons industrials de la perifèria barcelonina va comportar el reallotjament de gran part de la població barraquista. En un cens elaborat l'any 1974, es van comp-

tabilitzar oficialment unes 1.460 barraques; l'any 1982, aquesta xifra va baixar a 1.108. El 1992, coincidint amb la celebració dels Jocs Olímpics, l'Ajuntament de Barcelona va considerar el fenomen eradicat. Tot i les estadístiques oficials, a partir d'aquell any, es van mantenir -encara que d'una manera menys visible- construccions informals en solars o fàbriques abandonades de Montjuïc i el Poblenou. Ara, aquest fenomen experimenta un repunt.

"Uns hortals que es transformen, unes bateries que eren militars i les van deixar i l'ajuntament no s'ho mirava... És com molt orgànic. S'hauria d'haver dit habitatge informal; moltes vegades el problema és que l'espai no tenia cap mena de permís ni cap mena d'estatus, però no era marginal", així ens explica el naixement de les barraques Mercè Tatjer, doctora en Geografia per la Universitat de Barcelona. Saber com van sorgir els primers embrions barraquistes de la centúria passada ens serveix per entendre com es materialitza avui dia l'aparició de barraques a les zones intersticials dels grans nuclis urbans, on hi ha menys interès urbanístic, menys visibilitat i menys pressió policial.

"A vegades, la gent es posava en llocs -com ara Can Rigalt- que eren terrenys que no eren sòlids. Comença a intervenir l'autoritat, les intenten controlar i comencen a demuir-ne algunes al·legant

La barriada de la Perona s'ubica-va als actuals terrenys de l'estació de la Sagrera / PATRONAT MUNICIPAL DE L'HABITATGE

Plaques de la memòria

Fa uns anys, una comissió de persones que havien viscut a barraques va sumar adhesions i va anar a l'ajuntament per demanar que aquests barris desapareguts, oblidats de la memòria i considerats sempre marginals tinguessin un reconeixement. Van proposar fer unes plaques metàl·liques de record. El consistori volia que ho fessin artistes, però les barraquistes van insistir: "Volem una cosa senzilla, d'artistes ja en tenim prou". Són plaques amb fotografies que s'han col·locat a diferents indrets emblemàtics del barri del segle xx a la ciutat. N'hi ha una de molt gran a la platja del Somorostro (representativa de tot el litoral), una altra a les cases que hi havia darrere el cementiri del Poblenou, al Poble-sec (al final del carrer Nou de la Rambla) i al Carmel, on hi ha els blocs verds. Properament, se'n posaran allà on hi havia les barraques de la Diagonal (dissabte 27 de juny a la plaça Maria Cristina) i a Can Tunis (dissabte 20 de juny a la porta del cementiri de Montjuïc). Quedarà pendent la placa de l'antiga Perona, que no es podrà instal·lar fins que no s'acabin les obres de l'estació de la Sagrera. Amb la col·locació d'aquestes plaques, s'ha aconseguit que molta gent es retrobés. Alumnes i mestres de les escoles dels campaments i gent que convivia una mica d'amagat amb el seu passat, ara es reuneixen, parlen, s'expiquen. Estan rediñificant la seva història.

A partir dels anys 60, es van real·lotjar barraquistes en polígons construïts deficientment

Una part de la població de la Perona va anar a parar als pisos amb aluminosi del Turó de la Peira

futures obres urbanes, com ara la Diagonal. A partir dels anys 60, comencen a fer polígons, com ara el de Cinco Rosas -ara es diu Camps Blancs- de Sant Boi de Llobregat. Era un nom que van posar a partir del nom d'una cançó de la Falange. Can Clos, les vivendes del Governador, la Trinitat Nova, el sud-oest del Besòs, Badalona, etcètera... Amb els governs de l'Opus i el suport dels americans, van començar a fer coses amb més cara i ulls, més ben fetes. Cal recordar que els polígons de la primera tongada per real·lotjar barraquistes s'han hagut de refer tots", recorda Tatjer, coautora del llibre *Barraquisme, la ciutat (im)possible*, conjuntament amb Xavi Camino, Óscar Casasayas, Pilar Díaz, Maximiliano Díaz, Cristina Larrea i Flora Muñoz.

"Es campaments de barraques s'anaven buidant a mesura que s'anaven fent polígons, però, allà, s'havia de pagar. Una de les fórmules era l'accés diferit a la propietat: pagaves 5.000 pessetes d'entrada i, després, mensualitats. A vegades, els empresaris els deixaven els diners i els anaven tornant", puntualitza Tatjer, que acumula una experiència de més de 40 anys en l'estudi d'aquests processos urbans. Una part de la població de les barraques de la Perona (actual Sagrera) va anar a parar als pisos amb aluminosi del Turó de la Peira. El seu esperit de lluita forjat als assentaments va reviure quan, als anys 90, es van produir els primers esfondraments per l'aluminosi.

El barriquisme, segons Tatjer, és un reflex de les desigualtats existents dins una ciutat. Ara no hi ha ressorgiment d'assentaments de barraques al terme municipal de Barcelona "perquè hi ha l'urbanisme que ho controla tot, perquè el sòl s'ha revaloritzat moltíssim. Barcelona té un terme municipal petit; ara, on poses una barraca? Si la poses en un solar, quant duraria?", es pregunta la geògrafa, sempre parlant del territori comprès entre el Besòs, el Llobregat i Collserola. "La societat

també ha canviat. Abans, potser veïen una barraca i deien: 'Aquest pobre home s'ha fet una barraqueta'. Ara, molta gent pensaria: 'Amb la quantitat de policia que tenim, aquí hi ha una barraca!'. Abans es feien a zones que no eren de pas; ara, a Barcelona, quasi tot és de pas: la platja, Montjuïc... El sòl, ara, val molt", continua Tatjer per explicar que, en aquesta ciutat, les barraques només perduren si s'ubiquen a llocs amagats.

Tatjer ens recorda que Barcelona és una ciutat molt consolidada, molt planificada, tots els terrenys tenen una qualificació, tots els terrenys valen. Hi ha una tesi de l'urbanista Manuel de Solà-Morales que sosté que "es deixava posar barraques" perquè així es consolidava un "front de colonització del territori": la zona s'anava poblant i els terrenys es revaloritzaven.

Els efectes limitats de la crisi

"L'urbanisme són peles. Encara que l'administració s'hagi apriat, aquí hi ha retorn de diners. Les retallades es noten més a la sanitat i a l'educació, però no a les regidories d'urbanisme. S'ha notat una mica en l'habitatge social, que s'està endarrerint, tot i que hi ha unes inèrcies que fan que es vagin duent a terme els projectes previstos. Si has de fer més cua al metge o col·loquen tres nens més a l'aula del teu fill, no es nota tant; per això les retallades se centren més en aquests serveis". A Ciutat Vella, Nou Barris, algunes zones de Sants i Horta i també a l'Esquerra de l'Eixample, hi ha pisos on cada cop hi viu més gent, és el que algunes anomenen barriquisme vertical, més invisible, però també infra-habitatge. La gestió de l'habitatge públic "és un gran problema, no funciona com un servei real. Hi ha molta burocràcia i és massa embolicat. El topall dels ingressos mínims i estables ho complica tot. L'ajuntament no ha acabat de crear un ens útil, es preocupen més de la pedra que de les persones", pensa Tatjer. ◀

João Pina:

“El Pla Còndor va ser Maquiavel en estat pur”

Enguany es compleixen quaranta anys del Pla Còndor. Aquesta diabòlica operació d'intel·ligència, coordinada per la CIA i les dictadures militars llatinoamericanes per eliminar els moviments d'esquerra durant la dècada dels 70, va provocar la mort i la desaparició de 60.000 persones. Sembla que hagi passat molt de temps, però les ferides encara perduren. João Pina ha treballat a països afectats pel pla i els seus avis van ser presoners polítics a Portugal, dos fets que l'han acostat a aquesta etapa terrible de la història d'Amèrica. Com un desafiament personal, Pina va viatjar a l'Argentina, el Brasil, Bolívia, Xile, el Paraguai i l'Uruguai per documentar, a través d'imatges i documents, les cicatrius que va deixar l'operació. Després de condensar aquesta tasca al llibre *Cóndor* (Blume Editorial), el fotoperiodista vol continuar exhumant altres fenòmens tenyits de violència, com els causats pel tràfic i el consum de drogues.

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

On es troben les restes del Pla Còndor?

S'observen en forma d'imatges, arxius policials i altres documents. També als llocs que, psicològicament, evocuen aquell període tan dramàtic: paisatges, parets blanques i espais on es torturava o s'eliminaven els militants opositors. Lluny de desaparèixer, les ferides afloren perquè no s'ha fet justícia ni s'ha discutit al voltant del que va succeir. Tampoc s'ha actuat a l'Estat espanyol respecte al franquisme o a Portugal en relació amb la dictadura d'Oliveira Salazar. Al meu país, ens volien convèncer que calia girar pàgina quan, en democràcia, s'ha de parlar de tot assumint que existeixen opinions contraposades. Mentre les persones afectades es mantenen en el rol de víctima -amb l'amargura que això suposa-, els victimaris creuen que tenien raó per actuar d'aquella manera. L'excepció la tenim a l'Argentina.

Què fa diferent aquest cas?

El nombre de desapareguts és més nombrós i, en termes generals, la majoria s'ha resistit a callar. Les mares, àvies i altres familiars de víctimes han generat prou pressió perquè l'esquerra ho hagi capitalitzat a les institucions. No sols amb la condemna a Jorge Videla i altres generals. La veritable revolta ha arribat amb el processament de 500 colpistes i l'abolicció de la llei de punt final. Això, sumat al miler d'encausats i el fet que els tribunals civils acullin els judicis, ha creat una agenda de drets humans sense precedents. Sobretot perquè parlem de crims de lesa humanitat i es jutgen al mateix país on es van produir. Al meu llibre, intento demostrar l'anomalia que suposa que, a Xile i altres països, no hagin esclerit la deten-

ció i l'eliminació de líders polítics ni l'existència d'execucions sumàries, tortures i robatori d'infants.

Què t'ha colpit més dels testimonis?

M'han sorprès els militars. Oficialment, tenen una postura unitària, però molts manifesten la seva vergonya en privat, fins al punt de tapar-se la cara quan els retratava. Pel que fa als supervivents, n'hi ha d'instal·lats en el dolor i altres que volen superar-lo perquè no es cronifiqui. En tot cas, parlar-ho és catàrtic per a tothom. S'aboquen les emocions, es reviuen els fets i, en verbalitzar-los, la persona es treu un pes del damunt. Això sí: que l'Estat no els reconegui el dret a conèixer el destí dels seus parents és frustrant. Els han llevat pares o fills dels quals, quatre dècades després, encara no saben res.

Reclamen una veritat oficial?

El reconeixement és bàsic per evitar que els fets es repeteixin. Si no, de poc serveix: les famílies no poden tancar el dol i converteixen els seus parents en herois a qui elevar en un pedestal, quan, al capdavant, eren persones amb les mateixes contradiccions que qualsevol de nosaltres. En canvi, durant els funerals, t'adones que les mares combinen el plor amb la satisfacció d'acomiar els seus fills. Ho viuen com una celebració perquè, tot i el dolor, poden enterrar-los i tancar el drama viscut.

Les denúncies s'han produït amb les segones generacions. Són les més preparades per fer-ho?

La tercera generació encara no existeix i la primera -els fills i filles dels represaliats- s'ha blindat en el silenci. La meua mare, per

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
VICTOR SERRI

exemple, continua reclosa en el patiment que van viure els meus avis durant la dictadura a Portugal i no té la distància emocional per elaborar el dol. En canvi, jo he pogut acostar-m'hi amb més profunditat. A l'Amèrica Llatina, la situació és similar: mentre que els avis ho viuen amb visceralitat, la meua generació busca respostes d'una altra manera, independentment de qui governi. També passa a l'Estat espanyol amb els néts que reclamen l'exhumació de les fosses on hi ha enterrats els seus familiars.

Queda molt per recórrer a l'Amèrica Llatina?

Sens dubte, perquè la memòria, la veritat i la justícia no van de la mà. Al Brasil, per exemple, tot i la llei d'amnistia i la creació d'una Comissió per la Veritat, els militars confessen els crims amb tota impunitat. Amb el Partit dels Treballadors al poder, semblava que això es resoldria, però no ha estat així. I mentre la mobilització no empenyi, difícilment es farà. A l'Argentina, en canvi, s'ha avançar força després d'un període de 30 anys. De tota manera, si allà vols conèixer la veritat, no tens justícia. I també funciona a la inversa: si vols justícia, no sabràs la veritat perquè els militars tenen un pacte de silenci. Tot el que s'ha aconseguit ha vingut per la pressió social.

L'herència del Pla Còndor encara perdura?

Els símptomes són evidents. Tant és així que, al Brasil, la cultura esclavista provinent de la colonització continua molt present. Igual que les estructures que va imposar, gràcies a les quals l'oligarquia es va quedar amb milers de terres. Ni Lula da Silva ni Dilma Rousseff no han pogut resoldre-ho. Però l'herència més clara es troba en el *gallet fàcil* que practiquen les forces policials

argentines, els carabiners xilens o la policia militar brasilera, responsable d'una mitjana de catorze morts diàries. Són marques directes del Pla Còndor, a través del qual la militarització es va apoderar dels cossos de seguretat.

Creus que aquella operació continua avui mitjançant l'actuació de les multinacionals extractives en aquests territoris?

Hi ha una diferència substancial. Mentre que l'agenda de les grans empreses és coneguda, fet que ens permet posicionar-nos, l'agenda del Pla Còndor era secreta. Com diu el periodista Jon Lee Anderson, l'aliança creada per assassinar comunistes semblava sorgida de la imaginació febril d'uns guionistes de Hollywood. Però era certa, fins a l'extrem que als anys 80 s'havia cobrat 60.000 vides.

Mèxic pot ser la porta d'entrada d'una nova intervenció?

Mèxic ens recorda aquell període. En canvi, Colòmbia està avançant en la defensa dels drets humans, sobretot després del govern d'Álvaro Uribe. En tot cas, les intervencions actuals no es basen en el control polític, com passava abans, sinó en l'objectiu econòmic d'imposar el model capitalista que tant perjudica el nostre planeta.

N'hem de ser conscients?

Ens cal més informació. Per exemple: si a l'Estat espanyol es coneguessin els estralls que causa la cocaïna a l'Amèrica Llatina, se'n compraria menys. I és que, per un extracte de la planta, cada dia moren milers de persones. És a dir: el problema no rau en els països productors de cocaïna com Bolívia, el Perú o

“

Intento demostrar l'anomalia que suposa que, a Xile i altres països, no hagin esclarit les execucions sumàries, les tortures o els robatoris de nens

M'han sorprès els testimonis dels militars. Oficialment, tenen una postura unitària, però molts manifesten la seva vergonya en privat

”

Sobrevolant el Còndor

4/5/1954
Cop d'Estat al Paraguai

31/3/1964
Cop d'Estat al Brasil

21/8/1971
Cop d'Estat a Bolívia

27/6/1973
Creació d'un govern
cívic-militar a l'Uruguai

11/9/1973
Cop d'Estat a Xile

25/9/1975
Neix el Pla Còndor

durant una reunió dels serveis d'intel·ligència de l'Argentina, Xile, l'Uruguai i el Paraguai; el Brasil hi assisteix com a observador

24/3/1976
Cop d'Estat a l'Argentina

2/6/1976
L'expresident de Bolívia, Juan José Torres, és assassinat a l'Argentina

21/9/1976
L'exministre d'Exteriors xilè, Orlando Letelier, és assassinat als EUA

21/7/1978
Fi de la dictadura d'Hugo Banzer a Bolívia

28/8/1979
Al Brasil, s'aprova la llei d'amnistia per a les preses polítiques, que permet que els tortura-

“

Molta gent ignora que, l'any 1975, en una casa de Santiago de Xile, representants de sis dictadures de l'Amèrica Llatina van planificar com eliminar una part significativa de la seva població

”

Colòmbia, on el consum és gairebé inexistent, sinó en els consumidors estrangers. No podem ser hipòcrites. La solució passa perquè els ianquis i els europeus deixem de prendre'n.

Es parla que la CIA va ser l'autora intel·lectual del Pla Còndor. Què hi ha de cert?

No es pot afirmar. Només sabem que coneixia l'operació. També Henri Kissinger, l'exsecretari d'Estat nord-americà, que el 2 d'agost de 1976 va rebre un cable del subsecretari d'Afers Interamericans, Harry Shlaudeman, que l'informava de l'existència del pla. Cinc dies més tard, a Washington, un cotxe bomba matava l'exministre d'Afers Exteriors xilè Orlando Letelier i la seva secretària, Ronnie Moffit. Arran d'aquestes morts, la Casa Blanca va instar els seus ambaixadors, el 16 de setembre, a aturar el monstre que havien creat. Ara ho hem sabut, quan han desclassificat els documents: al cap de 25 anys, ens expliquen les barbaritats que van causar... quina paradoxa. Per tant, la CIA hi estava implicada, però no podem saber a quin nivell. La discussió entre els historiadors és si els Estats Units controlaven el Pla Còndor o se'ls va escapar de les mans perquè, finalment, el fill va superar el pare i no s'entén l'assassinat de Letelier a Washington. Sigui com sigui, el relat oficial diu que l'objectiu del pla no era imposar un sistema neoliberal al Con Sud, sinó "aturar els elements subversius" que "posaven en risc les nostres formes de vida cristianes". Com a operació extremista, va utilitzar un nivell de repressió inimaginable.

Veus alguna possibilitat que es depurin les responsabilitats?

El darrer 11 de setembre, aniversari del cop d'Estat a Xile, el govern de Michelle Bachelet va anunciar que derogaria la llei d'amnistia. Si s'avança en l'esclariment de la veritat, això pot tenir un efecte dòmino. Fins i tot pel Brasil, malgrat que, allà, els progressos són lents perquè només fa cinc anys que en parlen. Qui pot crear jurisprudència és l'Argentina, on l'impuls de la justícia universal du als tribunals els màxims cabdills del Pla Còndor i d'altres dictadures, com la franquista. Gràcies a la globalització d'aquesta justícia, a Portugal, comencem a adonar-nos que cal abordar la memòria en l'àmbit educatiu i als mitjans públics. Veurem què passa en el futur.

Encara desconecim coses de l'operació?

Molta gent ignora que, l'any 1975, en una casa de Santiago de Xile, representants de sis dictadures de l'Amèrica Llatina van planificar com eliminar una part significativa de la seva població. També que les operacions no consistien en atacs espectaculars, sinó en accions planificades al detall. I això és molt greu: que l'Estat, que ha de protegir-nos a tots, decideixi torturar, matar i fer desaparèixer una part de la societat és terrible. És Maquiavel en estat pur, d'aquí la importància de no oblidar aquells fets. ◀

dors del règim militar no siguin imputables

17/7/1980

Nou cop d'Estat a Bolívia, que posa el general Luis García Meza al poder fins a l'agost de 1981

10/12/1983

Fi de la dictadura militar a l'Argentina

1/3/1985

Fi de la dictadura militar a l'Uruguai

15/3/1985

fi de la dictadura militar al Brasil

22/4/1985

inici del judici a les juntes militars de l'Argentina per crims contra la humanitat

2/2/1989

fi de la dictadura militar al Paraguai

11/3/1990

fi de la dictadura a Xile

29/12/1990

el president argentí Car-

los Menem indulta els condemnats en el judici de les juntes militars; tots queden lliures.

15/6/2003

es declaren nul·les les lleis d'impunitat dels crims de la dictadura

argentina i s'inicia el procés per suprimir els indults atorgats pel president Menem.

1/1/2006

comencen els judicis als militars argentins per crims de lesa humanitat

5/3/2013

s'inicia la principal causa conjunta contra els màxims responsables del Pla Còndor, entre ells, els exdictadors argentins Jorge Videla i Renyaldo Bignone i l'exmilitar uruguaià Manuel Cordero.

Una operació a l'ombra del nazisme

Entre les qüestions que han passat inadvertides del Pla Còndor, destaquen els seus lligams amb els nazis refugiats al Con Sud. Després del Tercer Reich, diversos països de la regió van acollir nombroses colònies d'emigrants d'Alemanya i una vasta xarxa de persones que combregaven amb el règim d'Adolf Hitler. Un dels nazis establerts a l'Amèrica Llatina va ser Adolf Eichmann, a qui el Mossad va detenir a l'Argentina el 1960 per traslladar-lo il·legalment a Israel, on va ser condemnat a la forca. Però altres criminals van ser protegits per les dictadures de la regió. Com explica el periodista Jon Lee Anderson a *Còndor*, "està documentat que antics oficials de la Gestapo i les SS van assessorar els règims militars de l'Uruguai, l'Argentina, el Brasil o el

Paraguai durant la repressió". Alguns d'ells els van formar per torturar les persones confinades als centres de detenció. Igual que els Estats Units, que van rebre el seu suport per lluitar contra els grups revolucionaris i dissenyar les operacions que, després, s'executaven al Con Sud. Destaca Josef Mengele, *L'àngel de la mort*, que va viure al Brasil fins que va morir, l'any 1979, o l'exoficial de la Gestapo, Klaus Barbie, conegut com *El carnisser de Lió*, que es va ocultar a Bolívia abans de ser extradit a França. Barbie va col·laborar amb la policia boliviana i amb diferents dictadors d'extrema dreta. El mateix que va fer Walter Rauff, exsergent de les SS que va ajudar Augusto Pinochet a perseguir dissidents d'esquerres contràries al règim militar.

Diversos països latinoamericans van acollir una vasta xarxa de persones que combregaven amb el règim d'Adolf Hitler

Josef Mengele va viure al Brasil fins que va morir; Klaus Barbie, 'El carnisser de Lió', es va ocultar a Bolívia abans de ser extradit a França

El col·lectiu English Dance Lover s'apropia de les sigles del grup ultra English Defense League per fer protestes iròniques

Creativitat per subvertir el racisme

En temps de crisi, el discurs xenòfob i ultranacionalista es dispara, engrescat pels partits d'extrema dreta. Diferents iniciatives intenten fer-hi front amb accions originals

Els mals resultats de l'ultradreta a les darreres eleccions municipals catalanes s'ha llegit com un èxit de la tasca d'entitats com Unitat Contra el Racisme i el Feixisme

Els moviments que lluiten contra el discurs i les actituds segregadores han hagut de fer front als mecanismes legals d'un Estat al qual s'acusa d'actuar amb una doble moral

Maties Lorente
@mtslorente

Si es pogués analitzar el racisme, la xenofòbia i el feixisme en una placa de petri de laboratori, com si es tractés d'un bacteri, l'observador s'adonaria que hi ha moments en què aquests cultius es multipliquen de manera exponencial, com si de cop i volta multitud de cèl·lules que restaven mig endormiscades es reproduïren vertiginosament. És un tret compartit amb l'ascens del nazisme als anys 30, l'aparició dels grups neonazis dels 80 i els 90 o l'actual islamofòbia europea. El denominador comú de totes aquestes situacions: el context de crisi econòmica i de sistema que vivia (i viu) el que s'acostuma a anomenar món *occidental*.

A les últimes eleccions europees, l'extrema dreta va millorar considerablement els seus resultats respecte als comicis anteriors. Les darreres eleccions municipals catalanes, en canvi, oferien uns resultats diferents. L'extrema dreta, representada per Plataforma per Catalunya, s'esfondrava i passava dels 67 regidors aconseguits a les eleccions de 2011 als només vuit obtinguts enguany. Quins factors han influït en aquesta davallada? Com s'afirmava a un article d'Àlex Romaguera aparegut a la *DIRECTA* arran dels resultats d'aquesta convocatòria: "Cal no oblidar el paper que ha tingut Unitat Contra el Racisme i el Feixisme (UCFR) arreu del territori. La capillaritat de les seves accions ha permès desemascarar el discurs xenòfob de Plataforma per Catalunya i d'altres grups que graviten a la seva ombra o hi estan estretament vinculats, com és el Casal Tramuntana -que, gràcies a la pressió social, va anunciar la seva dissolució aquesta setmana passada".

Una lluita contracorrent

Sovint, els moviments de base que lluiten contra el discurs i les actituds segregadores han hagut de fer front als mecanismes legals de l'Estat. És el que ha passat amb sis antifeixistes, a cadascuna de les quals la fiscalia demana disset anys de presó per una suposada agressió a un grup de nazis durant els actes del 12 d'octubre de 2013 a Barcelona. Organitzacions com UCFR han denunciat aquesta persecució del moviment anti-

L'associació alemanya Exit ajuda que vol fer el pas a sortir dels cercles neofeixistes. Per aconseguir-ho, fan accions carregades de creació, humor i 'troleig'

English Disco Lovers va subvertir l'acrònim de l'English Defense League, EDL, per parodiar el moviment racista fent trobades de disfresses i música disco

feixista i assenyalen la doble moral de l'Estat a l'hora d'intervenir en aquest tipus de situacions: "Els grups nazis que van atacar la Blanquerna durant la Diada de 2013 són els mateixos que, només un mes més tard, van convocar la manifestació del 12-O a Barcelona. Aquesta manifestació, la van encapçalat sense impediments persones que són perfectament identificables al vídeo de la Blanquerna. En canvi, a les sis persones acusades d'atacar els nazis, se'ls ha privat de llibertat durant un any i mig per participar en actes públics al carrer".

S'ha de tenir en compte que l'acció directa sempre ha estat una de les principals formes de lluita amb què el moviment antifeixista i antiracista ha fet front al discurs de l'odi. Per això, dins el moviment antixenòfob i antifeixista, es comencen a donar casos en què les eines i la metodologia per combatre' l'estan canviant.

'Nazis contra nazis'

A escala europea, una de les organitzacions que ha treballat més en aquest sentit és l'Alemanya Exit. Aquesta associació va ser fundada l'any 2000 pel criminòleg i antic detectiu de la policia Bernd Wagner i l'exlíder neonazi Ingo Hasselbach. La seva funció és ajudar a sortir dels cercles neofeixistes les persones que en són membres i volen fer el pas. "Des de la seva creació, Exit ha rehabilitat, assistit i ajudat 443 neonazis desertors i penedits -un 20%, dones- a sortir de manera reeixida de l'escena neonazi", explicava Roger Suso al número 286 de la DIRECTA, aparegut el novembre de 2012.

Per aconseguir-ho, Exit utilitza accions carregades d'humor, creativitat i una mica de troleig. Segons la Viquipèdia, un trol és, en l'argot d'Internet: "Algú que intenta provocar a d'altres publicant o enviant missatges que intenten excitar emocions en una comunitat en línia. Ho acostuma a fer per aconseguir una reacció per part dels altres usuaris o bé per causar problemes". En aquesta línia, una de les accions més disruptives que ha dut a terme l'organització va tenir lloc en 2011 en la ciutat de Gera (Alemanya). En aquella ocasió, Exit va repartir 250 samarretes entre les persones assistents a un concert anomenat Rock for Germany, organitzat pel Partit Nacionaldemòcrata Alemany, segons informava Reuters. A les peces de roba, s'hi podia llegir *Rebels durs*, en alemany, al costat de calaveres i banderes nacionalistes. Però el missatge tenia un parany: un cop rentada la peça de roba, el missatge canviava i es podia llegir: *Si la teva samarreta ho ha pogut fer, tu també pots -t'ajudarem a allunyar-te de l'extrema dreta.*

El lema anava acompanyat d'informació sobre l'organització. "Volíem donar a conèixer el nostre programa, especialment entre els joves i els menys compromesos", va dir Wagner.

Però una de les accions més sorprenents en què ha participat l'organització és la marxa *Nazis contra nazis*, celebrada el 14 de novembre de 2014 a la ciutat de Wunsiedel. Anualment, una desfilada amb neofeixistes de tot Europa recorre la ciutat que va acollir la tomba de Rudolf Hess. En aquesta ocasió, sense saber-ho, la manifestació estava ajudant a recaptar fons per l'organització de Wagner. Per cada metre que avançava, donants privats aportaven deu euros per al fons d'Exit. Entre pancartes que els animaven amb frases com *Si el Führer alcés el cap...* decorades en grafies germàniques i fons rosats plens de confeti, les manifestants van arribar a recaptar 10.000 euros per a l'entitat.

Música disco contra el racisme

Una altra iniciativa original arriba, aquest cop, des d'Anglaterra. Es tracta de l'English Disco Lovers (EDL), que sorgeix per trolejar, en aquest cas, l'English Defense League (també EDL), una organització ultranacionalista amb connexions amb els moviments feixistes europeus. "Un dels nostres èxits més grans ha estat posicionar-nos per davant dels neofeixistes en les cerques de Google", deia Chris, un dels promotors de la iniciativa. "Així, si ara busques EDL a Google, el primer resultat és la nostra pàgina".

Per subvertir l'acrònim de l'EDL, es va triar la música disco. "Als 70, les discoteques on es ballava aquest tipus de música eren llocs oberts a tothom, sense que importés l'ètnia, la condició sexual o la provinença social", explica Chris. El seu grup s'organitza mitjançant les xarxes socials i arranja trobades on gent que no es coneixia balla música disco: disfressades, parodien un moviment racista. A més, fan xerrades, organitzen exposicions o imparteixen tallers per a disjòqueis amb joves de diferents procedències, alguns d'ells membres potencials de l'EDL. ◀

Instantània de la reunió #Tempsdelluita / JORDI CRISOL

Una trobada en #Tempsdelluita

El 29 de maig passat, a l'Espai Boca-Nord de Barcelona, es va celebrar #Tempsdelluita: trobada d'experiències antiracistes europees. L'acte estava organitzat per l'Aixada Antiracista, "un moviment que pretén sumar esforços en la lluita antiracista i per la igualtat de drets mobilitant la ciutadania i, especialment, les associacions juvenils de la ciutat de Barcelona".

A la jornada, a més del col·lectiu English Disco Lovers (EDL) i diferents representants d'entitats que pertanyen a l'Aixada, hi van participar el col·lectiu KEERFA de Grècia i el Centre de Drets Humans de Lituània. L'Espai va servir per compartir experiències i bones pràctiques per lluitar contra el racisme, especialment en l'entorn juvenil. Segons Chris, representant d'EDL: "Cal trobar nous discursos i nous recursos, com la paròdia o la ironia, per adreçar-nos als nostres públics objectius, però sense deixar de banda les organitzacions tradicionals de grups com Acció Antifeixista. Som moviments complementaris, mai antagonics".

Sensibilitat química múltiple, entre el rebuig i l'oblit

/ NÚRIA FRAGO

L'Estat refuta l'existència d'aquesta malaltia. Aquesta decisió només es basa i es justifica en criteris econòmics: rebutjar les baixes mèdiques i les possibles pensions

A Catalunya, no avancem gaire: tot i les bones paraules, el govern de la Generalitat mira cap a una altra banda i tanca unitats especialitzades d'assistència sanitària

Miguel Arenas

Advocat al Col·lectiu Ronda i professor associat a la UPF
@marenas_

El debat sobre l'existència o no de la sensibilitat química múltiple com a malaltia està tancat al nostre país de manera favorable, per molt que pesi a tots aquells que s'encarreguen de negar-ho sistemàticament, especialment les mútues col·laboradores de la Seguretat Social -nova denominació de les mútues d'accidents de treball-, a l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS) i l'Institut Català d'Avaluacions Mèdiques (ICAM). Aquesta negació, per cert, només es basa i es justifica en criteris econòmics: rebutjar les baixes mèdiques i les possibles pensions.

Ja amb l'anterior govern de Zapatero, l'aleshores Ministeri de Sanitat i Igualtat va redactar l'anomenat *Document de consens sobre la sensibilitat química múltiple*. Què ha passat amb l'actual govern estatal? És curiós, però va ser el grup popular qui va presentar una iniciativa al Parlament, en aquesta mateixa legislatura, per reconèixer-la com a malaltia oficial i incloure-la al codi internacional de malalties (CIE). La mesura es va aprovar, com consta al *Diari Oficial del Congrés de Diputats*.

A Catalunya, no avancem gaire, amb l'excepció d'alguna iniciativa com la de Marta Ribas, diputada d'ICV. Quan es fa, el govern de la Generalitat -amb molt bones paraules, això sí-

Les persones que pateixen aquesta síndrome estan molt desamparades, però no soles. El desnonament de Maria Goretti ha fet visible la seva situació davant la ciutadania

mira cap a una altra banda i tanca unitats especialitzades d'assistència sanitària. Per aquest motiu, va morir sola la resolució del Parlament de l'any 2008, que prometia que les afectades per la síndrome de sensibilització central (SSC, que engloba la síndrome de fatiga crònica, la fibromiàlgia i la sensibilitat química múltiple) "mai més estarien soles". Avui, CIU segueix sense complir amb l'obligació d'assistir sanitàriament les persones malaltes. Senyor Boi Ruiz, on són les unitats especialitzades que vostè proclama que hi ha als quatre vents? Nosaltres no ho sabem. Les malaltes, tampoc.

Una lluita col·lectiva

Estan soles, les persones que pateixen aquesta síndrome de sensibilització central? No: estan molt desamparades, però no soles. En un col·lectiu tan disgregat, les associacions i les xarxes socials són les eines més eficaces per denunciar i fer visible l'absoluta manca de protecció sanitària i social que pateixen. I potser el cas de Maria Goretti i el seu desnonament ha estat, en part, el detonant que ha fet visible davant la ciutadania la situació de rebuig i oblit que pateixen milers de persones al nostre país. Alguns estudis xifren en 200.000 les persones malaltes *invisibles*.

És just que l'ICAM, veritable *policia* de les situacions de baixa mèdica dels treballadors, juntament amb les mútues laborals, dicti altes mèdiques a persones absolutament malaltes de manera sistemàtica? A Goretti, li van expedir l'alta quan passejava en cadira de rodes i ni tan sols podia trepitjar el carrer davant la necessitat d'evitar absolutament qualsevol exposició a productes químics. Va ser un jutge del Social qui va haver d'anul·lar l'alta mèdica després de mesos de lluita de la seva advocada, Marta Barrera, del Col·lectiu Ronda.

I això va ser suficient per pal·liar la situació de Maria? Doncs no, perquè l'INSS li va denegar la pensió d'incapacitat permanent. Una altra vegada, va tocar reclamar judicialment. Pot ser que, en un parell d'anys, si té la sort que el seu cas sigui jutjat per una magistrada *sensible* a aquestes malalties, acabi tenint una pensió... que potser estarà fixada en la quantia mínima, per sota del salari mínim interprofessional.

I mentrestant? El que ja hem vist als mitjans. El desnonament, el carrer, la marginalitat, el rebuig i l'oblit. Tots som Maria Goretti, i Josep Maria, i Clara, i Mario, i José Luis, i Judith i 200.000 persones més a Catalunya, que només demanen dues coses: atenció sanitària i suport per part de l'administració. No és demanar molt, oi? ◀

Per què lluitar contra el glifosat?

Verónica Miró
Membre de Som lo que Sembrem
@SomLoQueSembrem

El 22 de març passat, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va reclassificar aquest herbicida, buc insígnia de la multinacional Monsanto, com a probablement cancerigen

Fa un grapat d'anys que Som lo que Sembrem impulsa campanyes contra l'herbicida glifosat, patent de la multinacional Monsanto durant trenta anys i fins el 2000, i la seva marca comercial Roundup. L'empresa continua tenint una quota molt important del mercat mundial de la substància, sovint distribuïda conjuntament amb les llavors transgèniques tolerants a aquesta.

Monsanto havia anunciat el seu producte com una substància inòcua i biodegradable. Tanmateix, l'any 2009, un tribunal francès va condemnar la companyia per publicitat enganyosa. I

un reguitzell d'estudis científics -es pot consultar un recull a la web de Som lo que Sembrem- han demostrat que el glifosat afecta els éssers vius, humans inclosos, en diversos hàbitats. Diverses experiències epidemiològiques a l'Argentina, Sri Lanka, Nicaragua i el Salvador el relacionen amb el desenvolupament de malformacions congènites i malalties de ronyó en la població adulta. La substància, a més, es comercialitza amb coadjuvants que afavoreixen una penetració més profunda de l'herbicida dins de les fulles, cosa que agreuja la seva perillositat. L'acumulació de dades ha fet que, el 22 de març passat, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) reclassifiqués el glifosat com a probablement cancerigen.

Un tòxic omnipresent

El glifosat ens està envaint: allà on es mesura, el detectem. S'empra per dessecar tones i tones de collites de cereals i sucre de canya, a milions d'hectàrees de camps de transgènics tolerants. Al nostre país, el trobem en l'agricultura convencional i també als camins i a les places de les ciutats de les retallades, on es fa servir per estalviar la contractació de personal per desherbar. Està present a la sang, a l'orina, a l'aigua dels rius, a les aigües freàtiques subterrànies i arreu on es mira. I això que no és barat fer les anàlisis i hi ha poc interès a buscar-lo.

Els moviments socials europeus fa anys que denunciem que les autoritats se salten les revisions de la toxicitat del glifosat. Les campanyes han conscienciat molta gent i han deixat ajuntaments amb la patata calenta a les mans. Alguns han reaccionat com cal; altres, sovint de CiU, han menyspreat el problema. Som lo que Sembrem i l'Espai de Recursos Agroecològics de Manresa vam organitzar un curs sobre jardineria adaptada al medi, en què van assistir desenes de tècnics municipals del país. La continuació de la campanya passa ara per demanar adhesions i exigir al govern català l'eradicació de l'ús d'aquest herbicida en favor d'alternatives de jardineria ecològica ja existents. No solament és una qüestió de salut ambiental, sinó també laboral, com han denunciat els treballadors de Parcs i Jardins de Barcelona. Tot i que el producte està prohibit a diversos països i la seva toxicitat està demostrada, el comitè d'empresa d'aquesta entitat va fer públic que l'ús d'aquest producte era indiscriminat i no se senyalitzava, malgrat que la normativa municipal ho exigeix.

Discursos enganyosos

El debat del glifosat és, també, el debat contra els cultius transgènics i el control mundial de les patents sobre les llavors. A Europa, es busca la publicitat de la població presentant els transgènics com una solució agrícola més productiva i eficient. L'anàlisi del MON 810, una llavor de blat de moro que genera el seu propi insecticida, indica que no és més productiu que el cultiu convencional. I conrear transgènics tolerants al glifosat, com es fa a Amèrica i a diverses zones d'Àsia, només simplifica la feina de l'agricultor a curt termini, perquè les herbes desenvolupen resistències i això empeny la demanda de nous productes, cada cops més tòxics, proveïts per la mateixa companyia. No es contempen els efectes socials i ambientals derivats de l'ús d'aquestes substàncies, de la dependència crònica d'herbicides d'alta toxicitat i amb un alt nivell de penetració.

La reclassificació del glifosat per part de l'OMS, obre la via a la interposició de denúncies legals per part de treballadors i d'entitats com Som lo que Sembrem. Però aquesta mesura es queda curta i cal aplegar esforços i aplegar-nos amb lluites com les mobilitzacions pel multireferèndum o contra el *fracking*. Les possibilitats de supervivència en aquest món blau no passen per la intensificació de l'agricultura amb l'ús de més combustibles i pesticides. Cal que una part de la població de les ciutats d'arreu del món retorni als camps voluntàriament, amb suport tècnic i institucional, i es reinventi una agricultura i una ramaderia a gran escala que aprofiti aigua i recursos de l'entorn, faci servir poc combustible i alimenti les poblacions locals. És la recepta que apareix als informes d'organismes internacionals, com ara l'Avaluació Internacional del Coneixement, la Ciència i la Tecnologia en el Desenvolupament Agrícola. I és el camí que s'ignora perquè no és negoci pels que fan negocis. ◀

22-23

Als Països Baixos, creix la pràctica de convertir edificis buits en l'habitatge de persones que en són guardianes

24

L'intent del president de Burundi de presentar-se a un tercer mandat genera inestabilitat a la regió

Les illes gregues, una porta precària a Europa

Augmenten les arribades de vaixells amb persones migrants a les illes de l'Egeu. La manca d'instal·lacions bàsiques d'acollida genera preocupació

Apostolis Fotiadis
@Balkanizator
Atenes (Grècia)

Prop de 13.500 individus van entrar al país hel·lè durant el mes d'abril. La majoria ho van fer després d'embarcar en vaixells de traficants a Turquia

Les illes ubicades al sud del mar Egeu no disposen de les instal·lacions bàsiques; les situades al nord estan més ben equipades però el seu sistema està al límit

El govern de Syriza prometia una política migratòria més acollidora, però sembla que no té capacitat administrativa ni financera per gestionar l'afluència actual

Grècia es prepara per a un estiu de caos migratori, arran de l'augment del nombre de persones que arriben en vaixell a les illes del sud de l'Egeu, on les reserves turístiques i unes autoritats mal equipades podrien conduir, aviat, a una crisi d'allotjament. Durant els primers quatre mesos de l'any, gairebé 27.000 persones migrants i sol·licitants d'asil van arribar al país, segons la policia. Aquesta xifra multiplica per cinc la registrada durant el mateix període de l'any passat (5.100). Prop de 13.500 persones van entrar al país durant el mes d'abril, la majoria després d'embarcar en vaixells de traficants a Turquia en direcció a algunes de les moltes illes egees.

L'arribada de vaixells d'immigrants a les illes no és un fenomen nou. Des que Grècia va segellar pràcticament la seva frontera terrestre amb Turquia l'any 2012, les persones que volen anar a Europa han estat fent ús de les rutes marítimes. Fins ara, la majoria arribaven a les illes del nord de l'Egeu (Lesbos, Quios i Samos) i ho feien en nombres manejables. Darrerament, en canvi, les illes situades més al sud, com Kos, també han esdevingut un destí.

Sense serveis bàsics

Stathis Kyrouis, cap de la missió de Metges sense Fronteres (MSF) a l'arxipèlag Dodecanès -un grup de dotze illes al sud-est del mar Egeu-, tem que les arribades a llocs com Kos, una popular destinació turística que no disposa de les instal·lacions més bàsiques de recepció de migrants, posin en perill el benestar de les migrants i els esforços del govern grec per gestionar aquesta crisi creixent.

"Les illes Dodecanès són l'únic punt d'entrada a Europa sense un sistema de primera acollida establert, a través del qual les persones migrants poden rebre assistència mèdica i humanitària bàsica i ser examinades per poder determinar si són sol·licitants d'asil o immigrants irregulars", assegura Kyrouis. "Aquestes illes no estan preparades pel que està succeint i les autoritats només asseguren que la policia s'esforci a registrar les arribades i a dotar les persones dels documents pertinents".

Entre el gener i l'abril, l'arxipèlag del Dodecanès va rebre 8.527 migrants i sol·licitants d'asil, en comparació amb les 1.053 persones rebudes durant el mateix període de 2014. La majoria d'elles són sirianes, que sembla que consideren que la ruta marítima entre Turquia i Grècia és menys perillosa que la ruta del Mediterrani central entre Líbia i Itàlia, on més de 1.800 persones han perdut la vida des d'inicis d'any.

A Kos, una de les illes més grans del Dodecanès, les autoritats locals han reobert un vell hotel amb vint habitacions, on

dirigeixen les persones nouvingudes. Però Kyrouis explica que l'edifici no té electricitat i que tampoc s'hi reparteixen aliments: "Moltes d'aquestes persones, especialment les sirianes, encara són capaces de costejar l'allotjament i el menjar i opten per estar-se a altres llocs. Però, durant l'estiu, quan arribin els turistes, aquesta opció deixarà de ser viable i molta gent escollirà dormir a la intempèrie abans de romandre atrapada en un edifici que es pot convertir en un perill per a la salut".

Un sistema al límit

A les illes del nord de l'Egeu, on aquests fluxos són més habituals, les autoritats lluiten per fer front a l'increment d'arribades. Lesbos van rebre 10.624 migrants entre els mesos de gener i abril -gairebé quatre vegades més que el 2014- i Quios ha viscut un augment similar.

Per a Natasa Strahini, advocada i activista establerta a Quios, les illes del nord de l'Egeu tenen més experiència i estan més ben equipades per donar resposta a les migrants que arriben en embarcacions. Les xifres d'aquest any, però, suposaran un veritable desafiament: "El sistema ja es troba forçat al màxim i, tenint en compte que l'estiu tot just comença, ens preguntem què passarà", assegura.

A Lesbos, les persones nouvingudes sovint han de romandre en una zona oberta del port fins que queda algun espai disponible en algun centre d'acollida, una situació que Strahini descriu com a "caòtica i vergonyosa". A Quios, el centre de detenció local, que s'usa per acollir la gent nouvinguda fins que se la registra i se li donen documents, està ple: l'ajuntament ha hagut de crear un campament improvisat de tendes, assegura l'advocada.

Kyrouis afirma que es podrien trobar solucions per millorar les condicions d'acollida a les illes, però són ignorades. "Hi ha espais i edificis antics que es podrien adequar amb pocs recursos, però el govern assegura que no té ni els recursos mínims per fer front a la despesa".

La promesa de Syriza

Syriza va arribar al poder, el gener d'enguany, amb la promesa d'una política més acollidora envers la immigració i les persones sol·licitants d'asil. El seu predecessor va imposar una política de dissuasió amb controls fronterers estrictes -fins i tot va pretendre retornar vaixells migrants procedents de Turquia- i llargs períodes de detenció per a aquelles persones que es trobessin al país sense documents. Però el nou govern ha estat lent a l'hora de reaccionar davant l'augment de les

Durant els quatre primers mesos de l'any, l'arribada de persones migrants a Grècia s'ha multiplicat per cinc en comparació amb el 2014

arribades a les illes. Ha posat en marxa un nou Ministeri de Política Migratòria per tirar endavant la reforma de la política d'immigració i s'ha compromès a reduir les detencions d'immigrants, però sembla que no té capacitat administrativa ni financera per gestionar l'afluència actual.

El ministeri també s'enfronta a unes relacions difícils amb les autoritats i la població insulars, que veuen l'augment de

Aquestes illes solen ser un lloc de pas en un camí cap a Atenes: moltes de les migrants opten per recórrer els Balcans occidentals amb l'objectiu d'arribar al nord d'Europa

les arribades de migrants com una amenaça per al turisme que sustenta la seva economia. Els webs de notícies locals estan plens de queixes sobre migrants que dormen a la intempèrie o estenen roba a l'aire lliure, a la vora d'on passen els visitants europeus.

George Tsaropoulos, cap de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Refugiats (ACNUR) a Grècia, assenyalava que la majoria de persones novingudes aquest any són sirianes. Paral·lelament, durant els últims mesos, el nombre de sirianes que arriben a Itàlia ha disminuït dràsticament. Sembla ser que, ara, el país hel·lè és el principal punt d'entrada per a la població refugiada siriana a Europa.

Tsaropoulos explica el procediment: les novingudes passen uns dies a la comissaria per poder determinar el seu estatus. Després, s'emeten els seus papers i són alliberades. La població siriana amb documents vàlids, com ara el passaport o el certificat de naixement, rep un permís de residència de sis mesos, mentre que, a les migrants en situació irregular, se'ls notifica l'expulsió administrativa i se'ls dona un termini d'un mes per abandonar el país.

La majoria de migrants i refugiades es mouen ràpidament de les illes al continent, en direcció cap a Atenes, tot i que l'absència de grans concentracions d'immigrants a la capital suggereix que no s'hi queden gaire temps. Ahmed Kashani, sirian resident en un dels hotels econòmics del centre d'Atenes, explica que "les persones que vénen no volen quedar-se al país, moltes d'elles van cap al nord". Anar cap al nord significa intentar seguir la ruta dels Balcans occidentals, a través de la República de Macedònia, Sèrbia i Hongria, per arribar al nord d'Europa. Les persones amb més recursos paguen per obtenir documents falsos, que fan que el viatge sigui menys arriscat i difícil.

Segons l'agència de frontera europea, Frontex, molt poca gent opta per sol·licitar asil a Grècia. L'any passat, només 9.432 persones ho van fer, en comparació amb les 160.000 que van demanar-lo a Alemanya, les 75.000 que ho van fer a Suècia o les 63.000 que van sol·licitar-lo a Itàlia. El reglament de la UE obliga les persones sol·licitants d'asil a demanar-lo al primer país europeu on han estat registrades o s'arrisquen a ser retornades allà. Però gran part dels retorns forçats a Grècia han estat suspesos des que, el 2011, tant el Tribunal de Justícia de la UE com el Tribunal Europeu de Drets Humans van dictaminar que, en aquest país, s'oferien unes condicions d'acollida i de detenció inadequades. ◀

Antiokupes, una alternativa a l'habitatge?

La pràctica de convertir edificis buits en l'habitatge temporal de persones que hi viuen per fer de guardianes creix als Països Baixos malgrat les condicions precàries

Aquest hospital abandonat està vigilat amb antiokupes mentre espera la seva reconversió en pisos turístics / CARLES BAIGES

pincipis de 2000, el país era conegut per la seva política tolerant. El 1971, el Tribunal Suprem va determinar que entrar a les propietats abandonades no constituïa delictes en determinades circumstàncies i això va donar ales al moviment okupa. S'estima que, durant els anys 80, l'època daurada del moviment, 20.000 persones vivien en aquest tipus d'espais només a Amsterdam.

Tot i que només eren solucions temporals, aquestes pràctiques també suposaven un element de pressió a l'administració i la impulsaven a crear més habitatge social i a protegir edificis històrics. A la capital holandesa, 200 edificis que van començar com a espais okupats van ser adquirits i legalitzats per l'ajuntament. Però, el 2010, es va aprovar una nova legislació que il·legalitzava l'okupació. Aquesta llei, gràcies a la pressió dels partits polítics d'esquerra a l'oposició, també va incloure mesures de pressió per a la gent propietària d'espais buits. El text recomanava l'antiokupació com una solució i en va expandir el mercat ràpidament. "Des de la prohibició de l'okupació, hem augmentat els beneficis de cinc a trenta milions d'euros", reconeix Bob de Vilder, cofundador de Camelot. Entre 2009 i 2013, l'empresa ha augmentat un 342% el seu valor.

Tot i que és una pràctica que ja existia, la fórmula actual neix el 1990 de la mà de l'empresa Ad Hoc, també holandesa. Actualment, prop de 50 companyies dedicades a l'antikaak operen als Països Baixos i, al Regne Unit, entre 25 i 30. També n'hi ha a Irlanda, França, Alemanya i Bèlgica.

Vigilància, no lloguer

El contracte que signen les persones que habiten els immobles és un acord de cessió. Les agències defensen que, a les residents, no se'ls poden aplicar els mateixos drets que a una llogatera. El contracte evita l'ús de paraules com llogatera o resident en tot moment i emprà el terme guardiana. Aquesta és la base del negoci i, també, la font més important de conflictes. La queixa principal és la manca de privacitat. La majoria d'empreses fan una inspecció mensual a les propietats. Les

Carles Baiges Camprubí
@carlesbaiges
Amsterdam (Holanda)

Aquest mercat paral·lel de lloguer d'espais gairebé no atorga drets a les llogateres, malgrat algunes sentències judicials contràries a aquests abusos

La prohibició de l'okupació en un país tolerant ha multiplicat els beneficis d'Ad Hoc, Camelot i altres companyies del sector

“La gent necessita habitatge assequible i els propietaris volen evitar el vandalisme i els okupes”. Així comença un anunci de Camelot, la principal agència d'antikaak (antiokupes en neerlandès). El mecanisme és simple: convertir els edificis buits que la propietat no pot o no vol vendre, llogar, renovar o enderrocar en habitatges temporals. Una solució amb la qual, segons l'empresa holandesa, tothom hi surt guanyant: “Assegura i manté la propietat i, alhora, proveeix allotjament temporal i assequible”. Aquesta pràctica, que podria semblar una manera d'alleujar el problema de la manca d'habitatge, està al punt de mira de diverses associacions de consumidores i llogateres.

Okupar als Països Baixos

La història de l'antiokupació està estretament lligada a l'evolució de les lleis d'okupació als Països Baixos. Fins a

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
REFORMES
BARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLOBREGAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

bodega
La Risa
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARGA 81
VINI, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANALS
ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUCRE

ger
ENTITAT
CULTURAL I
ESPORTIVA
C/ del Pí 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvitalweb.com
...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

KAMILOSETAS MUSKARIA
distribuidora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

L'edifici d'una antiga escola d'Amsterdam, en plena transformació, està vigilat per Ad Hoc, la primera empresa que va utilitzar aquest sistema / C. B.

inspeccions van més enllà de comprovar l'estat de l'edifici i afecten detalls de la vida íntima de les persones que hi viuen. És usual rebre avisos per deixar plats a la pica, roba desordenada, no fer-se el llit o tenir la brossa massa plena. Aquestes visites han aixecat les crítiques de les persones que fan de guardianes i les associacions: la Bond Precaire Woonvormen (Unió d'Habitants en Precari, BDW en les sigles angleses), l'entitat més bel·ligerant amb l'antiokupació, va iniciar una campanya per animar les guardianes a canviar els seus panys, cosa que, per contracte, no poden fer.

Més enllà d'això, no tenen permès fumar, tenir mascotes, passar més de dues nits seguides fora de l'apartament, tenir més de dues persones de visita alhora, convidar gent a dormir o tenir criatures. Si una guardiana queda embarassada, se l'expulsa. El contracte no estableix una estada mínima i la notificació per abandonar un espai es dona amb tan sols dues setmanes d'antelació.

Encara que, per a molta gent, és l'única solució per trobar un habitatge assequible, l'antiokupació va néixer com un producte de seguretat privada. Les empreses s'ofereixen a les grans gestores immobiliàries com a alternativa més econòmica que el personal de vigilància i les càmeres de seguretat, de manera que es poden arribar a estalviar un 90% del cost de vigilar una propietat buida. A les agències i les propietàries, no els interessa donar una solució habitacional a la població, sinó tenir sota control l'edifici: ho evidencia el fet que mai no ocupen tot l'espai disponible, tan sols el mínim possible que n'asseguri la vigilància.

Sense alternativa

Els mitjans acostumen a presentar les persones guardianes com a burgeses-bohèmies aventureres, sempre a punt per moure's d'un lloc a un altre, una solució ideal per a joves sense gaires obligacions. En realitat, sovint es tracta de persones en situació precària, sense alternativa als països on els poders públics abandonen la promoció de pisos socials. No

és sorprenent que, a Londres, on el preu mitjà d'un habitatge és de 485.000 lliures esterlines, mentre que el sou anual és de 34.200, la demanda d'espais antiokupació hagi augmentat gairebé un 50% en un sol any.

En l'àmbit legal, les agències intenten dissociar el seu producte d'un habitatge. De cara al mercat, però, s'ofereixen com a solucions més econòmiques que el lloguer tradicional. Com a reclam, asseguren a les guardianes que es poden estalviar fins "un 60% en lloguer", però les despeses i les taxes que paguen poden arribar als 400 euros mensuals. Per aquest motiu, alguns jutges han decretat que les taxes s'assimilen a un lloguer i, per tant, les guardianes mereixen drets com a residents. Diverses veus de la judicatura denuncien que els "acords de llicència" que s'utilitzen van en contra de les lleis nacionals i de la Convenció Europea dels Drets Humans. És paradoxal que, en

aspectes com la privacitat i el desallotjament, l'okupació gaudeix de més garanties jurídiques que l'antiokupació.

Les empreses es neguen a donar dades sobre el nombre de persones que viuen sota aquests contractes. No hi ha xifres oficials, però, l'any 2010, s'estimava que prop de 50.000 persones vivien com a guardianes als Països Baixos. El 2014, es parlava de 120.000, una xifra que concorda amb el ràpid creixement de les empreses del sector. El web de Camelot sol acostuma a oferir més de 1.200 espais arreu del país.

L'antiokupació, palanca de l'especulació

Els espais buits són una càrrega per al mercat immobiliari, ja que afecten el seu propi valor i el de l'entorn. L'antiokupació facilita l'especulació perquè permet tenir més concentració d'edificis buits durant més temps i, al mateix temps, mantenir-ne el preu. Als Països Baixos, per exemple, la manca d'habitatge coexisteix amb un excés d'espai d'oficines. Avui dia, el 16% dels edificis d'oficines estan buits (i acumulen gairebé vuit milions de metres quadrats), la ràtio més alta d'Europa després de Grècia. El mateix Ajuntament d'Amsterdam avisava el sector que un mercat immobiliari sa hauria de tenir només entre un 4 i un 8% de vacants. Aquests espais es poden mantenir virtualment buits gràcies a l'ús de la gent que fa de guardiana.

Per a Abel Heijkamp, de la BPW: "Aquestes estructures innovadores de cessió s'utilitzen per distreure l'atenció del problema real, la falta d'habitatge assequible. El govern s'ha desresponsabilitzat de l'habitatge públic. L'objectiu ja no és proveir un espai per viure, sinó tractar l'habitatge com qualsevol altre mercat". L'administració no tan sols no regula aquest mercat, sinó que contribueix a engrair-lo oferint espais d'institucions públiques i semipúbliques. A finals de 2014, dos periodistes van destapar que aquesta pràctica era utilitzada per vigilar centenars d'edificis del govern, d'ajuntaments i de les principals associacions d'habitatge. En aquests casos, les institucions tampoc tenen poder sobre els acords a què arriben amb les inquilines, que tenen prohibit contactar amb la propietat.

Aquest model és poc conegut fora de les fronteres on està establert, però ja s'ha expandit a diversos països europeus. A casa nostra, les lleis actuals segurament farien impossibles els *acords de llicència* que necessiten aquestes agències. Preguntat per si la futura expansió de Camelot inclou l'Estat espanyol, el fundador Bob de Vilder afirma, mig fent broma: "Per què no? Hi ha molt de sol".

Alguns dels centres okupats més rellevants de la història d'Amsterdam. Recollits a: <http://sqek.enif.uberspace.de/en/cities/amsterdam/squats> / C. B.

Productes de la terra
El portal de venda de productes dels PPCC
www.productesdelaterra.cat

2ª edició
ISBN 978-84-617-2798-8
364 pàgs.
el grillo libertario
distribuidora anarquista
www.nodo50.org/elgrillolibertario
elgrillolibertario@nodo50.org

Un reflejo de la sociedad
Crónica de una experiencia en las cárceles de la democracia
Amadeu Casellas

27 DE JUNY / CALAF
desFOC't
34è Festival de Música Popular i Tradicional de Calaf
www.desfoc.cat

OVIDI3
DEAD BRONCO / MORENA
BARCELONA GIPSY KLEZMER ORCHESTRA
RIU / SA TORRE
BABYLON CIRCUS
... i molt més!

La crisi de Burundi centra la cimera de la Unió Africana

Els intents del president Nkurunziza de presentar-se a un tercer mandat generen conflictes que preocupen arreu de la regió

Anna Tapia
@AtapiaL
Kampala (Uganda)

La vint-i-cinquena cimera de caps d'Estat de la Unió Africana (UA), que s'ha celebrat a la ciutat sud-africana de Johannesburg el 14 i el 15 de juny, ha tingut un gran absent: el president burundès Pierre Nkurunziza. No obstant això, la crisi que viu el país, el cop d'estat fallit i la proximitat de les eleccions han estat els principals temes tractats a la reunió.

Aquesta vegada, Nkurunziza ha preferit no sortir del país després que, el 13 de maig passat, va haver de fer front a un cop d'estat mentre assistia a una reunió de la Comissió de l'Àfrica de l'Est (EAC) a Tanzània. L'absència del president, però, no ha impedit que s'analitzés aquesta crisi política. Actualment, les relacions i el diàleg entre el partit del president -Les Forces de la Defensa de la Democràcia (FDD)- i els grups opositors estan en un punt mort. El país, a més, està submergit en una pobresa extrema endèmica -és el país amb el segon PIB per càpita més baix del món- i s'eleva els nivells d'atur i les tensions ètniques entre les comunitats hutu i tutsi, que poden desencadenar en una guerra civil.

Per evitar que la situació arribi a estar fora de control, la UA ha reclamat la represa del diàleg entre el govern i l'oposició per permetre la celebració d'unes eleccions "lliures, creïbles i transparents". La UA ha avisat el govern burundès que qual-sevol ús indegut de la força seria "sancionat per la comunitat internacional". Les eleccions legislatives i presidencials estan anunciades pel 29 de juny i el 15 de juliol respectivament i no estan exemptes de polèmica.

Nkurunziza ha governat Burundi des de les primeres eleccions que es van celebrar després de la guerra. El seu intent de reelecció pot incomplir la limitació a dos mandats que marquen la constitució burundesa i els acords de pau d'Arusha. El president al·lega que el seu primer mandat va ser per nomenament del Parlament i no a través de sufragi universal. L'embolic i la tensió creixen a tota velocitat pel país. De moment, ni l'avis de la imposició de sancions ni la mediació de la UA no han causat cap canvi en els plans de Nkurunziza.

Un cop d'estat fallit de l'excap d'intel·ligència

Mentre Nkurunziza estava participant en una cimera regional amb altres caps d'Estat de l'EAC, el general major Godefroid Niyombare va anunciar la desposseïció del càrrec del president i la dissolució del seu govern. A la capital del país, Bujumbura, es van produir enfrontaments: es repetien els trets, els crits i les explosions mentre més de 100.000 persones sortien del país cap a Tanzània deixant enrere desenes de morts. Hores més tard, Nkurunziza anunciava que la situació estava controlada i l'ordre constitucional salvaguardat. L'exèrcit va detenir disset presumptes colpistes i Niyombare -antic cap dels serveis d'in-

El mandatari, qüestionat per la seva voluntat de ser reescollit, en una foto de 2005 / THIERRY CHARLIER

tel·ligència- encara es troba en parador desconegut. El líder colpista va ser destituït després que, el mes de febrer passat, es va fer públic un document on afirmava que l'actual mandatari no s'hauria de presentar a un tercer mandat.

Niyombare és una personalitat respectada pels alts càrrecs de l'exèrcit i molt coneguda a Burundi. Va combatre juntament amb Nkurunziza durant la guerra civil (1993-2006), que va causar la mort de més de 200.000 persones. Quinze dies abans de l'alçament fallit, la tensió ja es notava al carrer. Les manifestants contràries a la candidatura del president s'enfrontaven amb la policia i els grup partidaris de Nkurunziza a la capital: "Si vols governar eternament, vés a governar a Uganda", cridava la gent que es manifestava.

El principal partit de l'oposició, l'Aliança de Demòcrates pel Canvi (ADC) ha acusat el partit del president, l'FDD, d'estar armant les seccions juvenils del partit, popularment anomenades *imbonerakure*. Diverses observadores internacionals han denunciat que donar armes a aquest grup és una amenaça directa per la celebració d'unes eleccions lliures al país. Per la seva banda, l'FDD ha acusat l'ADC d'intentar desacreditar el partit de Nkurunziza. ◀

DADES GENERALS

República de Burundi

LOCALITZACIÓ: regió africana dels Grans Llacs; fa frontera amb Rwanda, Tanzània i la República Democràtica del Congo / CAPITAL: Bujumbura / POBLACIÓ: 10.350.000 habitants / MITJANA D'EDAT: 17 anys / ESPERANÇA DE VIDA: 54 anys / RELIGIÓ MAJORITÀRIA: catòlica (62%) i protestant (23%) / IDIOMES OFICIALS: kirundi i francès / SISTEMA DE GOVERN: república democràcia parlamentària, sistema parlamentari bicameral. / ELECCIONS: cada cinc anys amb limitació de dos mandats consecutius.

L'actual cap de govern va patir un cop d'estat fallit durant la seva assistència a una cimera regional de la Comissió de l'Àfrica Est celebrada a Tanzània

Les forces opositores apunten que estaria incomplint la limitació a dos mandats que marquen la constitució burundesa i els acords de pau d'Urusha

Resultats de les municipals 2015

Jordi, el mossos d'esquadra sensible

INTERPRETACIONS DELS RESULTATS ELECTORALS DEL 24-M

Segons vosaltres, lectores de la 'Directa'

Segons l' 'ABC' i 'La Razón'

Segons la Guàrdia Urbana

Segons la Cambra de Comerç

@Glutamatik

28-29

Una ruta pel barri del Raval de Barcelona recorda personatges i espais significatius pels col·lectius LGBTI

30

Un llibre escrit per activistes i educadors, 'Dejadnos crecer', explica el tracte que ofereixen les institucions a les menors migrants

/ XAVI MERCADER

'24 rumbes per diatònic': el menú del mestre Belda

Una de les característiques dels acordionistes catalans és que fan rumba. Fruit d'aquesta constatació, neix un llibre-disc pel qual Carles Belda ha comptat amb l'ajuda de Joan Garriga (La Troba Kung-Fú) i altres artistes que han creat escola amb aquest ritme gitano

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

Empeltat d'elements autobiogràfics, aquest treball cartografia un estil que no ha deixat d'enriquir la cultura popular catalana des dels temps del Pescadilla i el Chacho

La selecció del músic sabadellenc no és improvisada; s'inspira en el disc '24 masurques diatòniques progressives', del també acordionista Perepau Ximenis

Aquests dies, Carles Belda treu a passejar la rumba per acordió diatònic. Una subespècie de la rumba catalana que, gràcies a l'audiòfon, aporta una dimensió més moderna a un estil que va aparèixer a mitjan segle xx, resultat de la barreja entre els ritmes antillans i alguns pals flamencs, i que va començar a ser conreat per artistes com el Pescadilla i el Chacho. Més tard, vindrien Los Amaya, Chango, Gato Pérez, Gypsy Kings o Los Manolos i, tot seguit, altres mitòmans d'un estil que, en tots els seus matisos, esdevé el mirall de la nostra personalitat col·lectiva.

Però, quan el diatònic va incorporar-ne les melodies, li va passar el mateix que al xotis, el vals o la jota. Va prendre un aire diabòlic per catapultar-se als ambients festius dels quals sempre ha format part. Així va succeir a cavall dels anys 90 i principis dels 2000, quan diversos músics de la Garriga van irrompre amb un repertori on l'instrument mecànic va proporcionar aquesta nova mirada a la rumba. Eren els Dusminguet d'en Joan Carriga,

més tard reconvertits en La Troba Kung-Fú, i altres propostes aparegudes a mig camí entre la metròpoli i les planes rurals.

Des d'aleshores, la mescla entre el diatònic, la guitarra i la percussió ha eclosionat en nombroses partitures. Belda s'ha encarregat de donar-li formalment el certificat d'origen: "Ara fa nou mesos, com l'espurna que salta d'un cable pelat, m'adono que molta gent feia rumba i alguna amb el diatònic, entorn del qual pivoten les melodies", explica.

En aquell instant, l'exmembre de Pomada i Dijous Paella va pensar a empaquetar aquest patrimoni sonor. "L'objectiu era constatar l'existència d'aquesta bèstia i servir-la a la gent", exposa. El resultat ha estat *24 rumbes per diatònic*, un recull de textos i partitures que corrobora el valor intrínsec de la subespècie musical.

Condiments per a diatònic

Amb aquest treball, presentat a Cardedeu el 18 d'abril passat, el músic explica la seva versió dels fets, "com qui pinta un ocell a la seva manera". Empeltat d'elements autobiogràfics, el llibre-disc de Belda cartografia un estil que mai no ha deixat d'enriquir la cultura popular catalana. A partir del seu repertori, el músic presenta un compendi de cançons que palesen la capacitat de la rumba

El llibre-disc i l'instrument musical que serveix de fil conductor / CARLES BELDA

d'adaptar-se a l'acordió diatònic. "Té una pauta rítmica ja resolta, la tècnica del ventilador, cosa que l'ajuda a eixamplar-se en altres subespècies", afirma. El mateix li ha passat amb l'ska, que gràcies a la seva base sincopada ha incorporat el soul, el jazz o el reggae. "Amb aquests protocols mínims, la rumba és de solvència contrastada, com passa amb l'arròs, que es pot condimentar amb verdures, carn i altres productes de la terra", declara l'autor.

La selecció d'en Belda no és improvisada; s'inspira en el disc *24 masurques diatòniques progressives*, de Perepau Ximenis. A partir d'una quarantena de composicions, cuina 24 plats i els disposa segons la dificultat de la seva interpretació: "Ha sigut com coure l'arròs de menor a major elaboració, amb el mètode adequat perquè tingués tot el potencial pedagògic de què és capaç l'animal". És un acte de justícia poètica, si es vol dir així.

A Belda, no li ha calgut remenar papers ni endinsar-ne en cap tesi d'antropologia forense perquè "la rumba és com l'arròs o els canelons: hi és i la vivim amb absoluta naturalitat". La seva labor ha consistit únicament a cosir, relligar i oferir el material des del punt de vista d'algú que, amb el diatònic als braços, interpreta el ritme amb amor i generositat.

Per empastar els temes, que quallen com l'allioli, Belda toca l'acordió acompanyat per la guitarra (Rafalito Salazar), els bongos (Rafalito Salazar i Joanet de Mataró) i les palmes (Marià Roch i els Palmers del Congost). Amb aquests artistes, encadena rumbes d'autoria diatònica (Núria Lozano, Guida Sellarès, Perepau Ximenis, Maties Mazarico o ell mateix) i clàssics (La Trinca, Gato Pérez, Ai, Ai, Ai), passant per les importades d'Occitània, Portugal, el País Basc i el Brasil o les adaptades d'altres planetes musicals (Penguin Cafe Orchestra).

Tampoc no hi falten els temes entonats per Joan Garriga, Gigí de Niça i Stefano de Lo Seriol. En alguns moments, apareixen l'havanera, el bolero, el calypso i el garrotín. Tot endolcit a través de Pau Figueres, Arnau Figueres, Toni Rocosa o l'incombustible trobador Jaume Arnella.

Una proposta col·laborativa

24 rumbes per diatònic desprèn enginy i un empelt social que no es redueix a les lletres. La rumba sempre ha parlat d'amor, explora els costums, els paisatges i la vida a peu de

carrer. El mateix procés de selecció i elaboració ja denota uns paràmetres de compromís amb els ideals més nobles. De la mateixa manera que la procedència territorial, la manera com es descriu el país projecta un conjunt de valors entre els quals, a més de la defensa de la llengua i la terra, destaca el principi de la col·laboració mútua.

En el conjunt, trobem la mà de Pep Coca, encarregat d'adaptar les lletres; sense oblidar els preliminars escrits per Guida Sellarès, Perepau Ximenis, Joan Garriga i el mateix autor de la criatura. A més, és clar, del necessari envernissament, aquest cop a càrrec de la dissenyadora Carla Garcia Peris. Altres corresponsables són les 245 persones que, a través del micromecenatge, han permès finançar aquesta antologia, "prova que el cooperativisme va associat a la catalanitat", assegura Belda.

D'aquesta manera, l'àlbum confirma el moment esplendorós que viu la rumba. Ha entrat a les escoles i als conservatoris i penetra fluidament dins els ambients populars. "És a tot arreu: l'escoltes als bars, en un concert de punk i d'Alacant a Occitània". Però, a part d'això, també serveix per recordar l'aportació dels Ai Ai Ai i les diverses travessies del desert que ha patit el gènere, cosa que ajuda el públic a tenir un retrovisor de referència.

Més enllà d'aquests elements, *24 rumbes per diatònic* és una invitació a conèixer tota la mixtura que gira al voltant del ventilador. Una trobada amb el calypso, l'havanera i altres aromes provinents del Carib i el Mediterrani que, de nou, ens situen als fogons de la cuina catalana, on la barreja de dolç i amarg és el secret per assolir un sabor punyent i inigualable. Així és la rumba: una experiència coral que, a través de Carles Belda i el seu diatònic, estén el magnetisme per tota la geografia. ◀

El disc també adapta cançons portugueses, basques o brasileres, i hi apareixen pinzellades d'altres tradicions musicals com l'havanera, el bolero, el calypso o el garrotín

/ XAVI MERCADER

Un fil musical possible del modernisme aborigen

La rumba és la banda sonora que entronca la gent dels Països Catalans. Mescla de ritmes afrocaribenys i mediterranis, es comporta com la cuina catalana. Des del primer tast, es capten l'encreuament i la capillaritat de gustos que han fet parada i fonda al nostre país, d'aquí que basculi entre la ironia i la melangia, entre el dolç i el salat. S'assaboreix, colpeja l'ànima i la remou constantment.

Darrere la rumba, doncs, hi ha el "temperament temperat" que tant defineix el nostre comportament quotidià. Aquesta simbiosi apareix a cadascuna de les cançons de *24 rumbes per diatònic*. "Conviu amb un entorn pagès i te'n vas de nit a la Sala Apolo de Barcelona. No és estrany que això et model i et construeixi un imaginari que, després, s'expressa en les melodies", confessa.

La subespècie protagonitza molts dels Aplecs Modernistes, que s'organitzen per donar valor als ritmes més nostrats de la nostra partitura musical. Uns espais on la rumba injecta la seva particular dosi d'humor, lluny del tremendisme dels fados portuguesos o els tangos argentins. Aquest assemblatge entre ciutat i muntanya i tradició i modernitat fa possible un animal captivador i genuïnament català: la rumba per diatònic.

Trencaclosques d'una Barcelona irreverent

Una data –el segle xx– i un lloc –Barcelona– s'erigeixen com a escenari de les rutes LGTB del Raval. Les periodistes Carme Pollina i Thais Morales González ofereixen recorreguts per l'antic barri Xino, en què les protagonistes són les persones: les que van gaudir de la llibertat quan n'hi va haver, les que van patir lleis discriminatòries i les que van desobeir les prohibicions

El Molino de Barcelona als anys 70 / JOSEP TOBELLÀ

Mireia Chavarria
@miretxebarria

Tanquem els ulls i imaginem un Paral·lel emplesat, amb carrers atapeïts de gent deambulant que ofereix serveis de tot tipus, des d'espectacles de màgia o neteja de botes fins a arrencades de queixal. Del so d'uns talons sobre fusta esqueixada, n'emergeix la vedet Gardènia Pulido, que inicia una dansa que enlluerna i embolcalla les dones, convidant aquelles que ho vulguin a l'habitació dels desitjos. Trepitja el mateix sòl que nosaltres, que -des del nostre present- viatgem a l'univers de colors, sons i persones que configuraven la nostra ciutat el segle passat.

Aquest viatge és possible a través de les rutes urbanes, diverses i compromeses organitzades per Thais Morales i Carme Pollina. El seu interès i els seus coneixements de la història, la cultura, la literatura i la ciutat, juntament amb la seva formació periodística i la seva sensibilitat social, han contribuït a configurar aquests recorreguts inèdits per l'antic barri Xino.

Després d'un treball exhaustiu d'investigació, aquestes dues periodistes han traçat un mapa que ressegueix les empremtes d'una història silenciada. Silenciada pel fet de tenir com a protagonistes les persones dels barris i no la institució; les anècdotes i els rumors, en lloc dels fets i els llibres; el col·lectiu LGTB, en comptes de representants del model social i familiar tradicional.

La Barcelona LGTB

"Barcelona ha estat històricament oberta, entre d'altres, per consideracions geogràfiques –té una zona portuària– i l'homosexualitat hi ha estat relativament ben tractada. Això sí, sovint amb aquella hipocresia del *sempre que siguem pocs i discrets*", apunta, críticament, Pollina. Morales continua: "S'hi oferien espectacles de tot tipus, va ser pionera del cinema pornogràfic a l'Estat espanyol; fins i tot el rei Alfons XIII comprava pel·lícules pornogràfiques fetes a Barcelona".

Amb tret de sortida al Molino, el recorregut posa el focus al barri del Raval, antigament anomenat barri Xino. És l'escenari principal de la Barcelona que va trencar amb els rols de gènere i va reivindicar la llibertat sexual, però també és un lloc on el col·lectiu LGTB va viure una forta repressió i discriminació.

Les dues guies de la ruta ens condueixen pels carrers que Jean Genet descriu a *Diario de un ladrón*, a les cruïlles que inspirarien els poemes de Jaime Gil de Biedma, per les

rambles per on desfilaria el jove Ocaña. Es recorda el Teatre Arnau on Raquel Meyer dedicaria una cançó a una dona, un espai que, posteriorment, es convertiria en un cinema que permetia trobades homosexuals. I també es recorren aquelles cantonades en què Ana María Moix ballaria, en somnis tintats de lletres, un *vals negre* amb l'emperadriu Sissi. Els carrerons són testimonis del pas d'homosexuals, bisexuals, transsexuals, transvestits, transformistes, prostitutes i una llarga llista de persones que representaven models que no acabaven d'encaixar amb la Barcelona que es volia projectar de cara a l'exterior.

Una Barcelona sense armaris

És justament a través del rastre d'aquestes persones que les dues periodistes han pogut reconstruir el trencaclosques d'una Barcelona que no és la modèlica, sinó la irreverent: la que es mou, vibra, batega i sent, però també desobeeix. La Barcelona de dia, sofrerta, reprimida; i la Barcelona de nit, símbol de la resistència a aquesta cultura d'hipocresia urbana i, alhora, metonímia del que és i ha estat Barcelona durant les darreres dècades.

D'entrada, la data d'inauguració d'aquest local parla per si sola: 1936, el mateix any en què es prohibeixen els espectacles transformistes a la ciutat. Perquè, quan la institució ha ajustat la porta de l'armari, les veïnes l'han tornada a obrir. Feta la llei repressora, feta (i benvinguda) la desobediència popular. És en aquest refugi de llibertat i desinhibició on s'estrena Paco España, el primer transformista espanyol, i on inicien les seves carreres artístiques figures com Madame Arthur, Àngel Pavolvski o Bibi Andersen.

Un xic abans de les Olimpíades, però, Barcelona s'adona que el món està a punt de dirigir la mirada cap a les seves façanes. Davant la impossibilitat de tancar els armaris, doncs, opta per córrer les cortines. És per això que, el 1990, es clausura definitivament el cabaret més emblemàtic de la història de la ciutat. Avui, al solar que en el seu moment ocupava el Barcelona de noche, hi ha una comissaria. Suposa una mostra molt gràfica de la idiosincrasia d'una ciutat que es penja medalles de progressisme i llibertat.

Recuperar una història invisibilitzada

Pollina i Morales retraten els moments i els espais de llibertat, així com els de repressió i discriminació del col·lectiu

Carme Pollina, al centre de la imatge, durant una ruta / MIREIA CHAVARRIA

Es recorre el mapa d'una història que ha estat silenciada perquè té com a protagonista el col·lectiu LGTBI en lloc de representants del model social i familiar tradicional

LGTBI. És tan sols a peu de carrer que els canvis legislatius es viuen a flor de pell. Com ara la modificació de 1954 de la *Ley de vagos y maleantes* de 1933, que inclouria les persones homosexuals dins aquest conjunt. El 1970, la *Ley de peligrosidad social* determinava penes de fins a cinc anys de presó o la reclusió en manicomis en cas d'homosexualitat. De fet, no és fins al 27 de maig de 1990 que aquesta deixa de ser considerada un trastorn mental del manual de psicologia i psiquiatria (DSM) de l'Associació Estadunidenca de Psiquiatria.

Per retre homenatge a una història que sempre ha estat en minúscula pel fet de no tenir el suport d'un llibre ni la *sacralitat* de l'escriptura, per no ser la història dels presidents, els reis o els canvis institucionals, sinó la de les persones, Carme Pollina i Thais Morales escullen també l'oralitat per transmetre les troballes que són fruit del seu llarg treball de recerca. I és que, passejar per l'ara desèrtic carrer dels escriptors perduts, el carrer Cid, és una manera ben creativa d'aprendre història. Imaginar l'ambient transitat que hi havia entre el Cabaret La Criolla i Casa Sacristà ajuda a viure-la, a reviure-la, a ser-ne plenament conscients, a apropiars-ne, a escriure-la de veritat a la memòria col·lectiva. A posar-li la majúscula que mereix.

Aquesta recuperació i transcripció de la història de les persones a través de l'oralitat es desglossa en diferents rutes que es duen a terme cada dissabte des del mes de febrer d'enguany. Entre d'altres, n'hi ha una dedicada als escriptors gais Jean Genet i Juan Goytisolo; una altra, a la periodista lesbiana Irene Polo, i una darrera sobre l'origen de la denominació de barri Xino per al barri del Raval. Gràcies de sorra, d'argila, per a la modelació i edificació de la Història de les persones, que no necessita el permís dels llibres ni l'escriptura per començar en majúscules. ◀

Les dues impulsores d'aquests recorreguts per l'antic barri Xino / M. C.

La ruta LGTB del Raval té lloc cada dissabte. Pots trobar més informació al web: <https://lgtbarcelona.wordpress.com>

Denúncia coral de la realitat de les menors migrants no acompanyades

El llibre 'Dejadnos crecer' tracta d'un col·lectiu que pateix tant els efectes de la burocratització de la Unió Europea com les retallades en atenció social

Guille Larios

Acadèmiques, activistes i treballadores es basen en les seves experiències per visibilitzar la realitat silenciada i opaca d'un grup de persones que rep maltractaments institucionals

S'examinen centres d'acollida, centres de justícia juvenil i d'altres "institucions totals" que segreguen els circuits entre les persones menors autòctones i les migrades

Acadèmiques, activistes i treballadores socials són les responsables de *Dejadnos crecer* (Virus Editorial), un recull de denúncia i crítica contra l'actual organització del sistema de protecció d'infants migrats no acompanyats. Basant-se en la seva experiència, les autores volen visibilitzar la realitat silenciada i opaca d'un col·lectiu que rep maltractaments institucionals. També es mostren les conseqüències que tenen sobre les trajectòries de vida de les persones menors tot un seguit de factors disperss i aliens (des de l'entramat burocràtic i administratiu fins a les polítiques de retallades, les campanyes electorals i els canvis de govern), així com la precarietat i la temporalitat de les treballadores del sector.

L'objectiu és visibilitzar l'ampli desplegament humà i tècnic -provinent del funcionariat, de l'àmbit tècnic, judicial, polític, docent o de la psicologia- que pren decisions vitals que condicionen vides alienes i dificulten l'aplicació d'una perspectiva en què la persona menor sigui vista com a subjecte actiu i participi del seu present i futur. El llibre també examina un parc de centres d'acollida, centres de justícia juvenil i d'altres "institucions totals" que segreguen els circuits entre les persones menors autòctones i les migrades. Aquesta separació obstaculitza el desenvolupament *normal* d'una persona, ja que en reforça l'estigma de "tutelada" i "delinqüent" i, en conseqüència, n'afavoreix l'exclusió.

Víctimes de la UE burocratitzada

Un altre dels valors de *Dejadnos crecer* és que obre diverses portes per denunciar altres praxís que requeririen anys sencers d'exploració. Com la crítica frontal al marc inquisitiu d'una Europa fortalesa que reconeix i protegeix els drets de la infància amb declaracions i convencions, però que no els garanteix quan les menors són migrades; llavors, aplica la lògica del *no són nostres, però s'han de controlar*.

Les persones menors han viscut una crua ambigüitat des dels primers fluxos migratoris a les ciutats europees, mentre els governs i les administracions s'emparen en lleis d'estrangeria i programes de *retorn voluntari* com el Catalunya-Magreb 2006. Uns programes que han servit per aplicar depor-

tacions forçoses i reclusions a centres que tenen dinàmiques penitenciàries. O per emparar les polèmiques proves osteomètriques (no conclouents i, tot i així, a l'ordre del dia) per determinar l'edat de les menors, entre d'altres, com explica al seu capítol l'activista i educadora Nadia Arrazola, arran de la seva experiència als albergs d'El Bosc i l'Alcor, ja clausurats.

Al volum, també s'aborda l'entramat d'empreses i fundacions privades dedicades al servei de la protecció a la infància, que obtenen sucosos beneficis i subvencions a través de la gestió d'aquests centres (controlats per la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència) i que, sovint, exerceixen la funció de "magatzems de nens", ja que es basen en una visió merament mercantil sense cap projecte educatiu de fons.

Un crit d'alerta

D'altra banda, cal destacar el capítol "A propósito de las niñas", en què María Luz Morante del Peral i María Auxiliadora Trujillo Vega aporten llum sobre el món de les noies menors migrants no acompanyades. Les autores relacionen aquest col·lectiu, encara més invisibilitzat que el dels nois, amb l'exclusió social. I és que, com que presenten tres grans condicions de risc (menor, migrant i dona), són susceptibles de rebre altres tipus de violències, sobretot relacionades amb el tràfic de persones i l'explotació sexual i laboral, però també amb les tasques domèstiques i de cura.

Tot i així, el llibre no és un manifest contra l'existència d'aquests centres i les persones que hi intervenen, tot i que la crítica davant de certes actituds i polítiques generadores de criminalització i d'estigmes és constant. Més aviat és una crida a humanitzar les pràctiques d'aquests centres, a no homogeneïtzar les menors ni tractar-les com prescriuen els llibres de facultat i les doctrines de l'administració, a intentar reduir la "distància òptima". I, també, una denúncia del desemparament i el maltractament institucional, però també de les dinàmiques de control i repressió a què són sotmeses les menors i que dificulten el seu desenvolupament. Perquè, com s'expressa en un dels seus capítols: "La desprotecció premeditada d'un nen és, en si mateixa, un acte de violència". ◀

RESSENYES

El so, l'instint i les idees

Joan Gener Barbany

@en_joan

Ens passa poques vegades, saber perdre'ns alegrement escoltant música. Potser és perquè alguns no hem tingut gaire educació musical o potser és perquè no ens deixem anar gaire. No es tracta d'apel·lar a la cultura de l'esforç, sinó més aviat a la cultura de la confiança. Escoltar *Senyores, senyores, senyores*, el nou disc de Le Petit Ramon, podria ser un bon exercici. És d'aquells treballs que, en les primeres escoltes, et semblaria tant dispers com desdibuixat. Però, si et deixes dur per la sinceritat que transmet, descobreixes que és un riu abundant on tirar-se sense por. Al manifest que escriu al llibret de les cançons, Ramon Faura -que és qui s'amaga darrere Le Petit Ramon- ens diu, gens solemne però rotund: "Ens agraden els Antics". I com si fos una invitació, ens segueix apuntant que els autèntics antisistema "neguen tota autoritat als Antics perquè saben que d'ells prové la principal resistència a la seva impunitat". I és llavors quan la desfada de senyores es vesteix de la lluita de classes, de l'amor domèstic o del possessiu, de la bellesa tràgica o del desengany de la imaginació.

Com sol ser habitual en Le Petit Ramon, nou treball vol dir nova banda. En aquest doble elapè, descobrim uns Waldorf

Astoria tant urgents com reposats, capaços d'omplir la paleta de punk orgànic, de folk profund i experimental, de pura psicodèlia o de pop lluminós, del garatge més iniciàtic o de la brutícia brillant del rock'n'roll. Tot plegat sembla ser el fruit d'una exigència selvàtica que cal cultivar: la recerca del so que cada idea demana. Per si ens semblés poc, el músic fa comunitat: a la coproducció de Joan Pons, hi suma la implicació de músics com Yacine Belahcene, Martí Sales, Roger Mas, Genís Bou, Mireia Alarcon, Jordi Espinach, Sanjosex, Mazoni i Ignacio Lois. A més, *Senyores, senyores, senyores* és la primera referència del segell que el mateix Faura impulsa per pura convicció, Le Chien Malade. En poques paraules: no confiarieu en l'instint musical d'algú que perd el nord i és capaç d'encomanar-lo? ◀

CD

Senyores, senyores, senyores

Autors: Le Petit Ramon i Waldorf Astoria

Editora: Le Chien Malade

Créixer, estimar i educar a la Cuba actual

Ignasi Franch

@ignasifranch

No és habitual que una producció cubana aconsegueixi traspasar fronteres. *Conducta*, en canvi, ha arribat a les pantalles estatals avalada pels premis que ha rebut arreu del món. Potser un dels secrets d'aquesta repercussió és la multitud de temes que tracta. Perquè el film d'Ernesto Daranas (*Los dioses rotos*) és, alhora, un drama sobre el risc d'exclusió social, un elogi de la tasca de les educadores... i una història de nens que s'inicien en l'amor i s'acosten a la vida adulta. L'eix de les diverses històries tractades és Chala, un noi irritable i marcat per les addiccions de la seva mare, que, com es pot llegir entre línies, es dedica a la prostitució. Empès a col·laborar econòmicament en el manteniment de la casa, el protagonista es prefigura com un mascle alfa en potència, dominat per esclats d'ira, que reproduceix conductes sexistes quan intenta aproximar-se a una companya de classe. Davant l'escepticisme general, una professora veterana continua

defensant l'alumne i el vol protegir de l'estigmatització que, al seu parer, li suposaria estar tutelat per l'Estat.

Daranas proposa un menú molt clàssic: un cinema agrejolç que oscil·la entre la duresa i la tendresa, molt sustentat en les interpretacions de l'equip d'actrius i actors, construït sense grans estridències estilístiques. Potser destaquen algunes inflexions poetitzadores, habituals en les històries d'amors púbers i prepúbers, que friccionen amb escenes de misèria material i de violències verbals i físiques. El realitzador filma les parts més fosques de la narració amb una certa naturalitat, sense potenciar artificiosament lletjors ni tremendismes. I sembla elogiar la lluita individual de la professora pel seu alumne, fent una crida a la flexibilitat, a l'estudi del cas concret, que es pot interpretar com una crítica difusa a l'estatisme castrista. El més evident, però, és l'escenificació d'una crisi econòmica permanent contra la qual emergeixen algunes mesures institucionals pal·liatives... tot i el rebuig de Chala i companyia a acceptar-les. ◀

CINEMA

Conducta

Director i guionista:

Ernesto Daranas

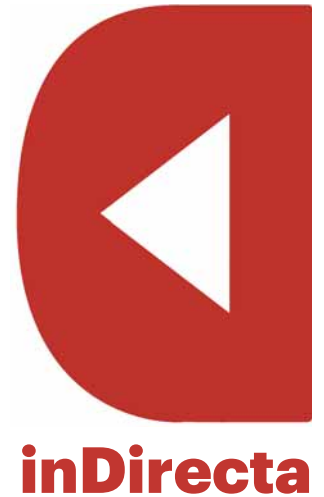
Durada: 108 minuts

LAS POLÍTICAS DE LA ECOLOGÍA SOCIAL MUNICIPALISMO LIBERTARIO

Janet Biehl, con una entrevista a Murray Bookchin

ISBN 978-84-92559-62-6 | 208 pàgs. | 12 E

www.viruseditorial.neteditorial
virus

“L’ablació no té res a veure amb l’islam; és una herència dels faraons”

/ SERGI RUGRAND

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Al sud de Mauritània, la discriminació de les dones és especialment cruel. Per què?

D’entrada, cal dir que el Sahel és una zona àrida, sense electricitat, amb escassetat d’aigua i infraestructures molt precàries. Doncs bé, allà es on resideixen els antics esclaus, de costums i cultura àrabs. Un 75% de la població són dones, ja que els homes es desplacen a les àrees urbanes o busquen una vida millor a Europa o altres països africans, principalment el Senegal, Nigèria i Gàmbia. Elles, doncs, han de netejar, fer el menjar i atendre la resta de la comunitat. Viuen com a l’edat mitjana.

Com suporten aquest llast?

Han interioritzat el fet de néixer esclaves. S’aixequen les primeres per preparar l’esmorzar –cosa que vol dir recollir la llenya, fer el foc i cuinar– i, després de treballar al camp, han de cuinar de nou mentre l’home descansa. No és estrany que la seva esperança de vida sigui d’uns 40 anys.

Els homes reproduïxen l’esclavatge que han viscut?

És la manera d’actuar que han heretat: un esquema de domini que marca la vida quotidiana i del qual les dones són les grans víctimes. No sols pel que fa al ritme de vida. Estan obligades a casar-se a una edat molt precoç, a vegades són violades en grup, han de satisfer els capricis sexuals dels seus marits i, de petites, sofreixen la mutilació genital, amb el consegüent impacte físic i psicològic. Són tractades com a éssers inferiors i només ara comencen a adonar-se’n.

L’ablació té una motivació religiosa?

S’ha volgut relacionar, però és fals. Es tracta d’una herència de l’època dels faraons, que van exportar aquestes pràctiques a tot el continent africà, especialment a Mauritània, Mali o Burkina Faso, on els imams s’esforcen a desmentir-ho. De fet, el profeta Mahoma va tenir quatre filles i cap d’elles no va patir l’ablació ni es va casar de manera forçada. Ho tenen claríssim. Tant és així que aquests líders ens ajuden a repartir preservatius i prevenir les malalties de transmissió sexual. L’únic perill

són els integristes, si bé la societat mauritana és prou forta per impedir que entrin al país.

L’Estat s’ha inhibit d’aquest problema?

Ha creat una agència per lluitar contra les seqüeles de l’esclavatge, però intervé poc a les *adouabes*. Qui se n’ocupa som El Karamat i altres entitats, que, a més de pressionar el govern, ens coordinem amb els consells locals perquè les dones rebin educació, tinguin cases d’acollida, participin en els afers públics i siguin autònomes a través de botigues comunitàries i altres negocis propis, ja que moltes encara viuen de practicar l’ablació.

Queda molt per recórrer?

De moment, l’experiència a disset de les 49 *adouabes* ha estat molt positiva. Gràcies al suport de l’alcalde, les madrones i altres agents locals, hem portat un control de la natalitat. Durant els darrers dos anys, cap de les 62 nenes nouades no ha estat mutilada. Els expliquem que les lleis mauritanes preveuen penes de cinc anys per a qui practiqui l’ablació i que el país ha signat tractats per eradicar-la. En aquestes colònies, hem registrat tots els casaments celebrats durant aquest període: cap noia tenia menys de disset anys.

Part del treball és allunyar-les dels valors consumistes?

Difícilment hi cauran perquè tenen arrelada la seva cultura comunitària. Són les garants de la llengua i les tradicions i estan orgulloses de transmetre-les als més petits. Miren poc cap a Occident. Estan convençudes que la igualtat no arribarà a través de la cosificació, sinó millorant les seves condicions de vida.

La infància pot seguir l’esquema de domini actual?

No la formem en això. La nostra prioritat és que vagin a l’escola, s’adonin dels seus drets i no acceptin cap tipus de discriminació. Així és com creixen en els valors de la igualtat i el respecte mutu. En qualsevol cas, com succeeix a altres països del món, ens falten mitjans per assolir els resultats que voldríem. I més encara a Mauritània, on la democràcia no està consolidada. Amb tot i això, l’esforç val la pena perquè les coses han començat a canviar. ♦

Fatma Mint Abdoullah

Presidenta d’El Karamat

Mauritània és un dels països més desconeguts de l’Àfrica negra. Tot i que la seva Constitució advoca per la igualtat de la ciutadania independentment del seu origen, sexe o condició social, les dones de les comunitats haratins i negromauritanes estan exposades a un nivell de vulnerabilitat extrema. Per combatre aquesta xacra, es va crear El Karamat, una entitat que actua a les 49 ‘adouabes’ o poblacions d’antics esclaus i esclaves, al sud del país. La seva presidenta, Fatma Mint Abdoullah, posa rostre a aquesta lluita abnegada per la igualtat a la regió. Després d’estar 26 anys fent tasques de suport a immigrades residents a França, Abdoullah encapçala una iniciativa que, amb el suport de l’Associació Catalana per la Pau i altres ONG, ajuda les dones i la mainada mauritanes a construir un model de convivència basat en el respecte mutu i l’autonomia local.